

SVOBODA

РІК XX. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ. ЧЕТВЕР, 2 ГО МАЯ 1912. ЧИСЛО 18. VOL. XX. JERSEY CITY, N. J., THURSDAY, MAY 2, 1912. No. 18

Новинки.

Знов нові жертви. Минувшого тижня ми доносили про страшні спустошеня в стейтах Ілїнойс та Індіяні, спричинені торнадом. Подібне лихо навістило минулої суботи пополудни стейти Оклягома і Тексас. Згинуло 60 осіб, а покалїчених буде кількасот людий. Вихор наробив дуже богато матеріяльної шкоди по містах та місточках. — Щось та наша матуся-природа занадто розбрикала ся... От вже й май настав, а на дворі все таки сумно. Нї зима, нї весна. Перепадають вправдї дощі, але студені. Вітри дують тай дують, а все холодні. Фармери в розпуці, а біднї зарібники вже від тепер жахають ся дорожнечі. Ой, погано жити на божому сьвіті, дуже погано.

Канадійські Русини в сьвітлї статистики. Поправлена конскрипція людности Канади подає населенє сего краю на 7 і пів міліона душ — майже тілько що в Галичині. Розмір Канади виносить три міліони 744 квадратових анґлїйських миль. Отже на одну квадратову милю в Канаді припадає двох людий. Коли возьмемо на увагу двіста тисяч Русинів в Канаді, то один Русин припадає на 37 людий другої народности в Канаді. По провінціях число Русинів розміщене так: Манітоба 58 тисяч, Саскачеван 54 тисячі, Алберта 4 тисяч, Онтеріо 10 тисяч, Бр. Колумбія 10 тисяч, Квібек 5 тисяч. На другі части Канади 18 тисяч душ. Найгустїйше заселені Русинами отсї провінції: Манїтоба, Саскачеван а відтак Альберта. Коли возьмемо під розвагу ріжні народні елементи замешкуючі Канаду, то прийдемо до заключеня, що український елемент занимає четверте місце після народностий. Перше місце занимає анґлїйський (шкоцький, ірляндський) елемент, відтак француський, а відтак німецький. Русини в Канаді розвивають ся під дуже користними условинами і що до скорости множеня, то се безперечно найбільше плодовита народність в Канаді.

Погром в Калуши. Перед тижнем, підчас четвергового торгу, прийшло в Калуши до грізної події. Якийсь голодний мужик з Верхні украв у жида оселедець. Жиди збігли ся хмарою і давай бити злодія. Та на його крик збігли ся инші селяни і кинули ся на жидів. Прийшло до кріваво́ї біятики, яку спинили аж 4 поліціянти і 4 жандарми, уживаючи шабель і баґнетів. Чотирох селян увязнено.

Віщий сон. В місц. Тарнополї, в Росії пропав в день Нового року безслїдно міщанин Борщевський. По двох місяцях побачила сестра пропавшого в снї брата, що встав із землї з блїдим як у покійника, лицем. „Сестро моя — говорив брат — стережи ся трох розбишак, що мене убили, бо один з них живе разом з тобою, а двох других ти бачиш щоденно. Я давно лежу в ріцї в мішку з камінем. Прошу тебе, витягни мене з ріки і похорони по християньскому обряду, бо я не спокійний на сїм сьвітї“. По сих словах він щез. На другий день рано розказала сестра свій сон домашним, та они її висьміяли. За кілька день виймили рибаки з ріки мішок з трупом, з шнурком на шиї, в котрім пізнали Борщевського. Сестра заявила, що брата убив шурин і свояки, які були з ним в спорі. Злочинці признали ся. Після їх зізнань, удусили вони Борщевського, а щоби затерти слїди, кинули трупа завиненого в мішок з камінем в ріку. Тому, що мішок був малий, порадив шурин поломати убитому ноги.

Війна з бандитами. Минулої суботи відбула ся в околиці Парижа, у Франції, формальна битва між двома небезпечними бандитами, а цілою хмарою поліціянтів, детективів, жандармів та жовнїрів. „Героями“ сеї реальної драми були „обивателї“: Бонот, що був ватажком опришків, і Дубоа, один з членів розбійницької шайки. Банда, про котру тут мова, була від кількох місяців пострахом усїх Парижан. Своє „лицарське“ дїло сповняли члени сеї банди серед білого дня і то на найбільших та многолюдних улицях. Рабували прохожих з усього земного добра, а найбільше з автомобілїв, у яких Парижани дуже любують ся. Зухвалі опришки були вже кілька разів в руках поліції, але за кождим разом побороли своїх противників. В той спосіб бандити убили кількох поліціянтів та детективів і робили дальше свою діявольську роботу. Та нарешті — як каже польська приповідка — прийшла криска ва Матиска. В суботу рано удало ся шефови тайної поліції натрафити на слїд обох,названих в горі злочинців. Детективи напали на них несподівано і казали їм піддати ся. Оба бандити схоронили ся до камінного будинку, що служив за візівню для автомобілїв. Звідти почали сипати рясним огнем і убили двох детективів. Тимчасом надбігло кількадесять поліціянтів, одна компанїя війська і тисячна товпа людий. Почала ся формальна облога сеї камінної „фортеци“. Уоружені люди стріляли без перестанку, але бандити не піддавали ся. Ся облога була би тревала може і кілька днів, та розлючені людиска не хотїли так довго ждати. Комісар поліції побіг скоренько в місто і привіз з собою кілька кусні́в динаміту. З найбільшою обережністю та з великими короводами удало ся нарешті якомусь відважнїйшому детективови підложити під двері два кусники динаміту. Сей динаміт підпалено і він вибухнув, розваливши не тільки двері, але й цїлу передню стїну. В сей отвір подали ся гурмою детективи і „зловили“ бандитів. Дубоа був уже мертвий, заживши трутину, а його „бос“, Боннот, лежав на підлозї з 12 ранами в голові і череві. Вже не мав сили сягнути рукою за пояс по фляшинку з отруєю і умер таки від ран. На поліційну стацію відставлено лише двох зимних трупів. Того самого дня спіймано та увязнено 30 членів сеї розбійницької банди. Деякі з них зачислили себе при переслуханю до партії анархістів.

Виправа Скота до полудневого бігуна. „N. W. Tageblatt“ оголошує просторий звіт капітана Скота про його виправу до полудневого бігуна. Корабель „Terra nova“, на якім вирушив Скот на свою виправу, лише що прибув до Акароа, в Новій Зеландії, і привіз зі собою звіт капітана Скота, котрий разом з пять иншими членами виправи остав в віддаленю 150 миль від полудневого бігуна, забираючи зі собою кілька моторових санок, 8 малих коників і кількох псів. Дня 23 го мая, по заході сонця, осїла виправа в „Cap Evans“, в місци названім так від капітана Еванса, члена виправи.

Опісля удала ся виправа до Гіт Пойнт, де перебула чотири днї в темноті (на північнім бігуні панує якраз тодї вічна ніч). Між „Cap Evans“ а Гіт Пойнт уладив капітан Скот телеґрафічне полученє. Морози були страшні, від 40 до 60 а навіть 77 степенів. В часї сих чотирох місяцїв забавляли ся члени виправи грою в копаного мяча, а від часу до часу, коли погода на се позволила, уладжувано ґеольоґічні виправи в околицю. Дня 5. вересня вирушила виправа в дальшу дорогу і серед найбільших трудностий дійшла 3-го січна 1912 р. до 87° 32' полудневої ширини. З сеї точки вислав капітан Скот звіт разом з частію виправи, а сам з пятьма иншими членами виправи удав ся в дальшу дорогу до полудневого бігуна.

Страшна родинна драма відограла ся оногдїшної ночи в місті Штутґарт. Муляр Даш підрізав своїй жінці підчас сну горло, відтак замкнув ся з трема дітьми в комнаті, облив нафтою меблї і запалив. На крик дїтий надбігли сусїди і виратували їх. Невміняємий чи злочинний батько погиб в огни.

Страшний жарт на prima Aprilis (першого цьвітня). В Празї дозволив собі хтось на жарт, який мав страшні наслїдки для кравецького челядника, Сокаля. Челядник дістав телеґраму з вісткою, що померла його мати, яка проживала на селї. Рівночасно одержала мати Сокаля телеґраму з вісткою, що помер її син. Мати зібрала ся безпроволочно в дорогу до Праги, а рівночасно спішив син до сертної постелї матери. Коли Сокаль пішов на дворець, вийшла з поїзду, який саме наспів на стацію, його мати. На її вид син збожеволів і загрожував убійством оточеню. З великим трудом завезла його поліція до закладу божевільних. Піднято судовокарне слїдство, щоби вкрити того, хто висилав зловіщі телеґрами.

Гураґани і бурі на Угорщині. На Угорщині шаліла сими днями страшна буря. В Білгородї королївським вивернула буря богато комипів а в околиці позривала дахи. В Пятицерквах (Fuenfkirchen) перевернув оркан вагон з меблями, що потягло за собою поломанє ще инших 8 вагонів. В Кечкеметї знова дали ся відчути два трясеня землї получені з підземним гуком.

Новий спосіб лїченя гістця. Славний данський ґіґієніст др. Ґіндґеде, котрий одержав від свого правительства спеціяльну субвенцію на переведенє проб що до дїланя всяких середників живности на хоробливі стани у чоловіка, дійшов на основі дослідів до пересьвідченя, що найлїпшим ліком на гостець і недугу нирок є бараболї. На поборюванє тих недуг, котрих жерело лежить в мочевім квасї, видавано в останних десятках лїт міліони, але не осягнено нічого, крім розчаровань. Способом д-ра Ґіндґеде можна би вилїчити ся легко і дешевим коштом.

Заваленє телеґрафічної вежі. В Навен, коло Берлїна завалила ся наслідком сильної бурі, яка позривала богато криш і повиривала дерева з корінем, також вежа висока на 200 метрів, яка служила до телеґрафованя без дроту. Серед страшного гуку, який приглушив свист вітру, запала ся вежа, горішна половина на право, а долїшна на ліво. Зелїзне руштованє розбило ся на дрібні кусні. Ціле місце катастрофи замкнено. Матеріяльні страти величезні, жертв в людях не було. Вежа в Навен була о 30 м. висша від вежі больонської катедри і можна було з неї телеґрафувати до Камерун і Нового Йорку.

ДОПИСИ.

З Rochester, N. Y.

Зі всїх майже плейсів, де йно замешкує більше число Русинів, появляють ся в нашій ,,Свободі", ріжного рода дописи. Одні пишуть про свою солїдну працю і її успіхи та поступ, а другі про кирину та роздори.

Тай в Рочестер, Н. Й., як то кажуть, ,,нївроку", про щось подібного як повисше вимінено, то є про роздори, в короткім часї було аж дві дописи, але про щось иншого нї.

Отже я постановив собі написати де що цікавійшого.

В Рочестер є всїх русько-українських сердець понад тисяч пятьсот. Але на жаль не всї йдуть одною дорогою, не всї пруть до одної метицїли. Але суть такі, що не зважаючи на найбільші перешкоди, не зважаючи на великі колоди, котрих не мало мають під своїми ногами, йдуть бодро терневою дорогою та промощують своїм потом, своїми трудами шлях до кращої долї для дїтей неньки Руси-України. От і минувшого тижня, дня 20 цьвітня відбулось у нас заходом тов. ,,Боян", театральне представленє комедії ,,Вихованець".

Представленє мало розпочатись точно о годині 7.30 вечером, але позаяк було ще мало публики, бо в сей час найбільше сходилось, отже представленє розпочато о годині 8.30.

Підносить ся куртина. Сцена представляє сїльську хату; коло печі порасть ся дївчина в українськім строю, п. Марія Кисїль. Кона грала ролю Олесї, вихованки. Помимо сего, що п. М. Кисїль перший раз виступала як акторка, відограла свою ролю знаменито і в повній мірі заслугує на похвалу. Ролю Катерини, вдови, грала п. Марія Дуда. Над сею ролею не гадаю розписуватись, лиш виразно зазначую, що п. М. Дуда, так свою ролю відограла що і справдішна акторка не в силї її лїпше відограти. Ролю свата, грав п. Петро Туранський. Йому не пожалували люди грімких оплесків, бо се справдї був собі вічний галицький ,,сваток", і він вивязав ся найкрасше з поміж всїх аматорів. Ролю Семена парубка грав п. Василь Федьків. Сей своїм загикуванєм, змушував публику до великого сьміху і відограв свою ролю знаменито. Ролю Омелька учителя, грав п. Іван Головка. Сей так знаменито грав свою ролю, що годї щоби поважну ролю міг хто лїпше відограти.

Ролю дяка грав п. І. Байдак. Сей рівнож представив публицї тип правдивого старомодного підпитого дячка. Ролї гостей грали п. І. Гранковський і п. Н. Головка; сї оба рівнож грали знаменито. Не можна рівнож проминути і сего малого дівчати, Марію Кучмій, та хлопця Петра Гаврилїва, котрі грали ролю дїтий, і помимо свого дитиньства поводились на сценї неначе справдїшні актори. Всї прочі менчі ролї були рівнож відограні як слїд.

Честь і слава Вам, п. аматори і аматорки! Дальше вперед! Гуртуймось усї в тов. ,,Боян".

Велика подяка і честь належить ся місцевому священикови, о. Л. Білянському, котрий горячо-щирими словами заохочував до розпочатого дїла, котрий помимо своєї роботи не пожалував труду, а поспішав часто на проби. Годї тут забути про сего котрий найбільше поніс труду і працї, а се п. Д. Добромиля, нашого дяко-учителя. Честь Вам і велика вдяка, що Ви, п. Д. Добромиль не зважаючи на такі великі перепони і колоди, котрі Вам валили під ноги, працювали ревно і щиро.

Нумо братя і сестри. Киньмо роздорами об землю, гуртуймось всї разом, подаймо дружно руки і засьпіваймо: ,,Не пора в рідну хату вносити роздор". Берім ся щиро до дїла але в згідї, бо ,,згода будує а незгода руйнує". А тодї і ,,В наше віконце засьвітить сонце".

Явім ся всї 11. мая на ,,Clinton Hall", де має знов відбути ся представленє, а по представленю місцевий хор відсьпіває кілька пісень на мішаний і мужеський хор а ми всї загудемо, щоб наш голос поніс ся аж на нашу любу Україну: ,,Най пропаде незгоди проклята мара, Під України єднаймось прапор"!

Присутний.

З New York, N. Y.

Дня 13. цьвітня с. р. відограно заходом читальні ім. Т. Шевченка, в гали церковній при 7. улици в Ню Йорку, комедію Івана Тобилевича (Карпенка Карого) в 5. діях ,,Мартин Боруля". Представленє випало під кождим зглядом знаменито і майже всї аматори вивязались зі своїх роль так досконало, що часами здавалось, що має ся перед собою не аматорів, але справдїшних артистів. На перший плян вибив ся в роли ,,Мартина Борулї, п. Л. Урсакий, котрого гра була справдї артистичною. Такої рутини сценїчної, свободи рухів і притомности уму в кождій, навіть автором непередвидженій ситуації, — можна поґратульовати п. Урсакому, а читальни ім. Шевченка можна поґратулювати такої сили. Дуже добре також віддали свої ролї: п. Топоровський ,,Гуляницького", п-на Топорівська ,,Марисї, дочки Борулї", п-нї Петрова, жінки Борулї, п. Мандзюк, ,,Омелька", п. Слотюк, ,,Націєвського" і другі, так, що цїлість випала надзвичайно складно, а всї гостї убавили ся знаменито. Шкода тільки, що гостий зібралось було дуже мало. Ті, що не були на тім представленю, нехай жалують, бо утратили случайність побачення на нашій сценї справдїшних артистів. За представленє належить ся щира подяка і повне признанє режісерови, п. Павлови Петровому, котрий показав, що і між нашими громадянами суть сили справдї артистичні, лишень треба уміти їх вишукати і дати їм відповідну ролю. Маємо отже надію, що п. Петрів не устане в тій працї, і що незабаром заохочений удачею сеї вистави, приготовить нове представленє, а може бути певним, що гостий на сали з'явить ся тогди вже більше.

Присутний.

З Scranton, Pa.

На дни 1-го цьвітня уладили у нас ,,гайдамаки" віче. Мало говорити ся на нїм про ,,Народний дім", але скінчило ся, як звичайно, на ,,старім Р. Н. Союзї", та на його урядниках. І мимоволї прийшло менї на гадку, якими собачим правом крикуни можуть накидати ся мокрим рядном на ту орґанїзацію, яка втерла вже неодну сльозу сиротам та вдовам. Такі дармоїди та голопятники, що самі не зробили нї дрібку для людського добра, вішають пси на людий працї, які стільки труду положили вже для добра нашого загалу, для добра нашої орґанїзації. Та дарма: вони готові і на самого Господа Бога брехати, щоб лиш вийшло таке, що будїм по їх боцї правда. А перед вів на вічу знаний пїячина, Г. М. І не дивниця. Попередні сьвященики, для спокою і полїтики заливали бездонну хавку пана М. і тому він сидів тихо та був першим парохіянином. А коли прийшов теперішний сьвященик, і без пардону викинув киринника і піяка за двері і з парохії, тодї він поштикультав на одній нозї до ,,гайдамаків", бо вже не було де випити. Ось і цїла причина і увесь підклад скрентонського віча.

В. Груцеляк.

З Olyphant, Pa.

Кілька слів про представленє.

Дня 21. цьвітня с. р., в недїлю, відбулось в Олифанті театральне представленє штуки ,,Ох не люби двох" в галї церкви сьв. Кирила і Методия.

Хто хоч раз був в Олифанті на представленю аматорськім, сей знає, як там вишколені аматори. Справдї віритись не хоче, що се аматори.

Нехай Хвальна Редакція не гнїває ся, що Олифантець пише до ,,Свободи", але правду сказати нема де писати. Напиши до ,,Народної Волї" — то дурноватий пів редактор трохи викине а решта зведе на віру, попів, або на жабу — ну тай шкода писати. Тому пишу до Вас.

Отже, як сказано висше, грали штуку ,,Ох не люби двох". Аматори були слїдуючі: А. Френчко в ролї Максима; Парася Борсуківна — Катерина, жінка Максима; І. Джула — їх син; Стефанїя Шопей — їх дочка; Василь Борсук — Іван, любовник Марцуни; М. Коцан — Олекса, вуйко Івана; Т. Шопей — мельник Климко; М. Шибська — Гандзя; К. Клим — Герш; К. Вархоляк — Хаскель; А. Свала — пістунка Парася і Млинарик — жандар.

Треба признати без пересади, що всї аматори грали дуже добре, але з поміж всїх на перше місце вибились Андрей Френчко і Парася Борсук. Присутний Анґлїєць не хотїв вірити, щоб се була аматорка а думав, що се заводова артистка. Парася Борсук віддала ролю Катерини як не мож лучше. Певна себе, вивчивши ролю дуже добре, представила невірну і невдалицю Катерину без найменшого закиду.

Нарід, хоч тепер тут безробітє, виповнив галю по береги та мав духовний пир через три години.

Перед представленєм і між актами грала прегарно місцева руська банда, Olyphant Band, звісна в цїлій околици зі своїх виступів.

Не бачилисьмо лише славного пів-редактора ,,Народної Волї", хоть представленє було таки під його носом. Він на такі ,,дурницї" руського хлопа не звик ходити.

Олифантець.

З N. S. Pittsburg, Pa.

(У відповідь на допись з Ford City, Pa.)

На допись п. Н. Теплого, котра була поміщена в ч. 12 ім ,,Свободи" єсьм змушений відповісти як слїдує: Перше: Про справи парохіяльні я нїколи не писав; про те писали закладателі ,,Соколів" від. ч. 8 і 9 ,,Народної Волї". Я лише на їх допись по части відповів. Друге: Чи мої дописи були в користь Р. Н. Союзови? Кождий здоровомислячий чоловік може признати що так. Бо, подумайте, єслиб відділ 250, котрий числить 95 членів, був прибрав ся в ,,сокільські крила" і полетів в степи, чи се було би в користь нашій орґанїзації, Р. Н. Союзови? Що я о. Ганулю зрадив, се є неправдою, позаяк о. Ганула менї жадних секретів не передав; а що говорилось отверто, то я о тім отверто написав в моїй дописи. Заявляю, що о. Ганула жадної орґанїзації не будує анї руйнує, однак як для гр. кат. сьвященика то годї йому в своїй парохії всяких лютрів та кальвінів підпомагати.

Дальше п. Теплий пише, що також дістав нагану від сьвященика коли орґанїзував ,,Сїч", від. 187; можливе, бо єсли орґанїзував в той спосіб, що наші ,,Соколи", то безсумнїву так мусїло бути. Кажете, п. Теплий, що ,,хвалю босо сидячих в гавзї при кеку, а ганю тих, що хотять працювати для добра руського народа і церкви"; то се скажу вам, що ви помилили ся. Бо єсли би ви приїхали до нашої місцевости і переконали ся наочно про їх працю, то тодїбисьте вашу допись обернули на инну тему.

Завдяки кільком членам мимо всяких перевертнїв наше брацтво Лицарів сьв. Георгія утримало ся при Р. Н. Союзї і для него я буду по можности працювати. Додати мушу ще те, що в хованю дїтий зарадити не можу, бо я дїтий не маю, тільки єсьм сам дитиною; та єсли ви добрий батько дїтям, то напишіть що при нагоді. Може ваша порада і для мене придасть ся.

Дмитро Маційовський.

З Centralia, Pa.

Зі сторони нашої парохії складаємо всїм філядельфійським жертводателям сердечну подяку за зложену жертву на нашу церков в сумі 43 доляри.

Наша громада не єсть велика, і будує руську церков. Ми самі своїми силами неможемо собі помочи, тому і витягаємо руку та кличемо до всїх наших Русинів просячи о поміч. Та в нашім невеличкім місточку найшло ся таких двох хрунів або інакше порекінчиків, що визивають і плюгавлять храм Божий ріжними назвисками і бунтують народ. Ви Панове Філядельфійцї повірили їм. Знайте, що один з них присяг вздержувати ся від напитків до смерти а пє як безрога, а другий втїк з краю, де забрав з каси церковної 175 корон. Отже такі то написали Вам за нас брехнї цїлий міх.

Семен Ковалїшин, предс., Филимон Флудович, секр. — Комітетові: *Николай Скальський, Михайло Кобан, Григорій Хромяк, Петро Личко.*

(Печать.) *Сьвящ. Кирил Пірожок.*

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.

Дня 30. мая с. р., в четвер, в американське сьвято „Decoration Day" відбуде ся в Перт Амбою

ТОРЖЕСТВЕННЕ ПОСЬВЯЧЕНЄ ЦЕРКВИ УСПЕНІЯ ПР. БОГОР.

Чину посьвячення довершить Їх Преосьвященство Кир Сотер Ортинський при ласкавій участи всего доокoличного духовеньства.

До Перт Амбою прибудуть Преосьв. Владика в четвер рано на „Central Depot", де будуть очікувати всї Братства і Товариства.

По принятію Пресьв. Владики на Depot цїлий похід удасть ся до Церкви, де відбуде ся посьвяченє, Архиєрейська Служба Божа і проповідь Їх Преосьвященства.

По полудни о год. 4-ій відбуде ся в честь Преосьв. Владики концерт заходом Товариства сьпівацкого.

На се велике торжество маємо честь запросити всї Братства і Товариства і всїх Родимцїв з цїлої околиці.

За комітет:
Николай Ваверчак, предс.,
Пилип Щуцкий, секр.

ЗАЯВА.

Отсим подаємо до загального відома, що так Редакція як і Адмінїстрація нашої часописи не уповажняла нїколи п. Альбіна Валу до заступовання в якийнебудь спосіб часописи „Свобода". За всякі евентуальні з'обовязання, можливо пороблені або маючі поробити ся отсим добродїєм в імени „Свободи" не бере ся нїякої відвічальности.

Редакція і Адмінїстрація.

КНЯЖНА ГАЛЯ.

Повість з часів перед крещенєм Руси.

I.

Русь перед хрещенєм.

Було то на яких 50 літ перед хрещенєм нашої Руси, котре то хрещенє, як звісно, відбуло ся за рівноапостольного Князя, сьвятого Володимира, в році 998 по Рождестві Христа Спасителя, отже більше як 900 літ тому назад. Русь наша вся перед принятєм Христової віри була поганська, т. є. покланялась поганським божищам, вирізаним з дерева. Межи ними найбільше знамениті були Перун, божище грома, Велес, божище зьвіринних стад, Лада, богиня любови, та єще многі другі. Кромі того вірували тогди предки наші, поганами будучи, в ріжні чарівні сили і духи, приписуючи їм власть над хатами, лїсами і водами, та називали їх то Домовими, то Лїсовими або Ліщими, то Русалями або Русалками, в їх честь приносили всякі жертви, молили ся до них, просто покланяли ся рукотворним божищам і поганим створам людського вимислу, а не правдивому Творцю неба і землї, Господу Богу.

Такої то поганської віри держав ся тогди перед віком славного Хрестителя Руси, Князя Володимира, не лише сам простий наш нарід, котрого на великім просторі руських земель було без числа, но жили в тій самій вірі, чи лучше сказавши, в тім безвірю також наші руські князї, а також і їх дворяни і дружина, бояри і старшина, котрі враз з князями Рюрикового роду панували в наших землях. Таким дїлом поганська віра була за тих часів владїючою вірою в нашій Руси, а поклонників правдивої віри в Христа, Сина Божого, було у нас тогди єще дуже мало і ті немногі, яко пришелцї з сусїдної християнської Грецїї або деякі прихильники їх з нашої Руси, приневолені були серед безчисленної тьми поганьства жити тут осібняком, або укривались з своєю сьвятою вірою в глухих усторонях, щоби не зазнати гоненя від темноти поган.

З тих то часів поганьства Руси, послухайте, добрі люде, повість про красну Галю, доньку князя Рослава, і про чудну долю, якої зазнала она по милости Бога.

II.

Гостина у князя.

Недалеко від міста Києва, в прекрасній околици над рікою Дніпром, на крутім взгірю стояв величавий княжий двір, котрий задля його многих пребогато устроєних комнат називано в тодїшних часах княжеськими хоромами. Кругом того двора простирались темні лїси, зелені взгіря, а по дальше розтягали ся плодовиті поля і ниви, з великими селами, з богатими дворищами, в котрих жила княжа дружина і бояри. У підошви гори плила глубока ріка, котра несла свої води в широкий Дніпер, а в лїсах декуди блестїли озера і журчали бистрі потоки.

Двір той з величавими хоромами приналежав князю Рославу, котрий, яко оден з молодших потомків Рюрикового роду, підлягав верховній власти Великого Князя в Києві і почитав його, як і всї другі молодші князята, старшиною всего роду, мовби вітцем; но при тім він в своїм удїлї над Днїпром владів з своїми боярами і дружиною самодїльно, а в часї війни з дикими сусїдами, якими тогди на всхідних окраїнах Руси були кучуючі Печенїги, ставав яко оден з лучших воєводів в дружині Великого Князя.

Ярко сьвітились вікна княжого двора в непроглядній тьмі осїнної ночи. Далеко розносились голосні пісні хоробрих лицарів, звуки серебряних чаш і оклики веселої дружини. Князь Рослав давав великий пир, суту гостину в честь божища Перуна, котрий по поганському віруваню спричинив богатий урожай лїта.

Далеко за північ пирують гості, розходити ся не думають, пісні сьпівають, оден перед другим величають ся, хвалять ся, хто може на лету влучити стрілою маленьку пташку, хто уміє метати стріли на всему скоку, хто не лякає ся вийти сам оден на медведя, придержати буйного тура-вола за роги, хто посадить з розмаху дикого вепра на списї.

— Ні, братя дружино, все то не диво! — сказав князь Рослав. — На тоє ми і лицарі, щоби стріли метати і з зьвірем справили ся. Але ось доня моя, дитя мале, що лише 13 лїтне, скажу я вам, з лука стріляє не гірше доброго лицаря, веслом управляє в лодцї як справна рибачка, на бігу всїх перегонить, на найвисше дерево вилїзе, без сїдла на найдикшім кони поїде.

— Не вже так! — загудїли лицарі-гості. — Се, князю, твоєї покійної Янушки невідрідна дочка! Чому-ж ти, князю, нам таке диво не покажеш? Потїш гостий, призви її сюда, нехай засьпіває і затанцює!

— Негарне дїло, дружино! Дитя тепер спить, пощож її сон тревожити! В другий раз...

— В другий раз довго ждати! — шуміли гості. — Виспить ся потім; приведи її сюда, ми глянем! Потїш, порадуй нас, князю!

Рослав старав ся віддалитись від них і підняв ся зза стола, але гості обступили його.

— Видно, ти, князю, перехваляєш ся, а на дїлї то дївча, як і всї дївчата, ніжненька ласочка! — посьміхались гостї.

Се вдарило князя по серцю.

— Ну, нехай буде по вашому! — сказав він живо. — Пійду, розбуджу і приведу!

Гості притихли в ожиданю.

III.

Галя.

На другій стороні терема вели вузкі круті сходи в сьвітлицю, де під шовковим покривалом приютно, як пташка в гнїздочку, спала чорноока Галю з старою слугою Оксаною, котра була колись її мамкою, а і тепер єще так називала ся.

З легка увійшов Рослав в спальню, підступив до постели, підняв обережно покривало і добру хвилю любовав ся спячою дївочкою.

— Жаль будити! — проговорив до себе, нагнув ся і провів рукою по шовковім волосю прекрасної донї.

— Галю! Любонько Галю!

Дївочка отворила в половину оченята і обвила руками голову вітця.

— Тату, батеньку, якій я сон виділа!

— Встань, Галю, пійдеш зі мною до гостей, хотять тебе видїти...

Дївочка піднялась з ліжка, оперлась на лікти і широко отворила очи.

— Куда пійдем? До яких гостей? Не хочу гостей...

— Дурненька, тебе хотять видїти мої лицарі, щоби ти їм твоїх пісень засьпівала, затанцювала, потїшила їх. Вставай скорійше!

У Галї сон пройшов, брови здвигли ся, великі очи сердито заблисли.

— Не хочу гостей, не пійду, спати хочу...

— Та не можна так робити, доню; я їм дав слово, що приведу тебе...

Але Галя зовсїм не знала, що значить „не можна".

— Не пійду, не хочу, спати хоче ся менї! — повторила і відтрутила руку вітця.

Рослав відступив від неї.

— Ну, доню, гляди! — сказав він очевидно сердитий. — Я насильно неволити не буду, а тілько, коли вже і того ти для мене зробити не хочеш, так і недостойна ти моєї любови...

Дївочка вискочила з постелї.

— Тату, милий татеньку, і танцювати і сьпівати буду, все, що хочеш, лише не диви ся на мене так гнївно! Я сейчас одягнусь, добрий татуню... Ну, глянь на мене ласкаво, ну, поцїлуй скорше!

І она тормосячи його за руку, вскочила на лавку і обняла його за шию. То і деж тут було хмурити ся?

Рослав, котрого мов огня боялись дикі вороги Печенїги, він, перед котрим дрожали раби і воїни, він в миг ока злагіднів, підхватив своє дитя-скарб на могучі руки і поніс в велику комнату двора, де пирували його гості.

Тут гусляр ударив уміло в струни своєї гуслї, Галя зручно закинула рукави своєї довгої шовкової одежи на плечи, поправила золоті запятя на руках, потрясла чепурно волосєм, взялась по під боки і мірно до складу своєї пісні зачала танцювати, понесшись по широкій кімнатї батькового двора.

— Ай, славно, Галю, ай, чудово танцюєш! — хвалили лицарі, коли дївочка, вся зарумянена мов маковий цьвіт, перестала танцювати.

Потім вона бігом кинулась в обійми вітця, засоромилась і сховалась в широких складах його богатого княжого одягу, весело дивлячись з під його рукава. Всї гостї не могли досить налюбуватись прекрасним видом, її милозвучним сьпівом і живим танцем.

— Ну-же, Галю! — сказав її отець. Не пора ховатись в рукав! Возьми єще і лук та випусти стрілу в того оленя, що його голова там на стїнї прибита!

Дївочка дрібними руками хопила сильний лук, з якого в тогдїшних часах лицарі на війнах стріляли, зручно натягнула на нїм тятиву, прицїлилась до висївшої на стїнї голови оленя і випустила стрілу. Стріла застрягла в самім отворі оленячої пащі.

— Ай, славно, Галя, ай, як ловко! — озвались похвальні голоси по всїй комнатї.

— Розпестите ви менї дївочку! — говорив Рослав з усьміхом вдоволеня. Пора тобі спати, Галю, а ви, милі гостї. не осудїть її за її дурний розум, коли чим не угодила!

Галя низько поклонила ся лицарям і вже дальше не слухаючи їх голосних похвал, вся румяна як рожа, побігла до спальнї.

IV.

Хатина в лїсї.

На другий день Галя стала пізнійше як звичайно і вийшла на рундук. Мамка її, стара Оксана, пійшла за сьвіжою водою до керницї, другі слуги розбіглись, хто куда. Галя стояла на рундуку сама одна.

— Що то мамка так довго бавить ся? — думала она. — Не пійти би менї в лїсок? Грибів рано много, много...

Она як серна збігла з рундука і пігналась в ліс.

Як сьвіжо, як зелено, скілько пестрих цьвітів в лїску! Галя бистро перескакувала через корчики, а коли черевички спиняли її в ході, она зняла їх і засунула за пояс. На ходу засьпівала собі веселу пісню, там гриб підняла, тут ягідку зірвала, аж любо! Перебігла вже аж до далекого потока, а за потоком то і настоящий старий бір, а в тім борі яка-ж там гущавина, аж темно і лячно!

— І що-же там в борі дальше? — рада знати дївочка, рада заглянути. Але не казала мамка ходити в густий бір! Там хижий зьвір всякий, там Лїсовики та Русалки...

Але Галї все бодай би глянути хотїлось... Она станула над потоком і трохи з боязнею общіпувала вітку орішника, з під ока дивлячись на темний лїс.

— Не казала мамка, не казала! — повторила в задумі. А я все таки пійду!... — нараз рішила она...

І бистро перескочила через потік.

— Зажурить ся мамка, — подумала Галя — буде глядїти за мною часок, не біда! Я відай скоренько верну ся, лише недалечко пійду і погляну, що там за потоком...

Чудесно здавалось її в темнім лїсї; великі, грубі дерева, двом людям не обняти їх раменами, а мох такий мягонький, хащ за хащем такий густий, що ледви пробратись... А оно то і любо серцю молодому, продирати ся скрізь гущавину...

— Я зараз верну ся, — думає Галя — лише гляну, що там дальше...

Але і дальше все тоє саме: все столїтні дерева, все мягонький мох, густі хащі...

— Пора домів! — подумала Галя і завернула ся з стежки.

Довго пробиралась она і в право і в лїво і на впрост себе, а все нема потока! Їшла, їшла, аж ноги зболїли, а все така сама гущ і гущ. Пропала і стежка, не видко і полянок.

— Ай, заблукалась я! — подумала она і сїла спочати.

Она не злякалась, а лише дивно її якось стало.

— Куди іти? І їсти хоче ся і много часу перейшло, дома всї в клопотї за мною! — думала дальше Галя. — Тато єще досьвіта виїхав з двора, а то він мене живо знайшов би. Мамка чей гірко плаче...

Галя знов побродила і в зад і в перед. Нїчого кругом, лише гуща і гуща...

— Нараз ізза дерева чи медвідь вискочив, чи може дикий тур, може вепр! — думалось її і она озиралась докола себе.

Але в лїсї було тихо, лише листє шуміло та шелестїли в моху комахи.

— Нї, зьвірі тепер в гущавину сховались, — думала она — а не так, як зимою....

І она знов піднеслась до ходу і на той раз вже вийшла на широку полянку. Тут під деревом сидїла дївчинка лїт десяти, блїда, з голубими очима. Дївчина заплїтала довге густе волосє в косу, а на колїнах у неї лежав вінок з зелени і лїсних цьвітків.

— Русалка! — подумала Галя і задержалась з переляку.

Але блїда дївчина, як було видко, злякалась не менше, як і Галя; она кинула вінок, скочила і пустилась бічи по полянї. Переполох Галї мигом пройшов.

— Яка-ж то Русалка, єсли біжить від мене? — подумала она і побігла за нею.

— Ей, дївчинко, куда ти? — закликала. — Пожди мене!...

Дївчинка пристанула.

— Я заблудила, покажи менї дорогу! — заговорила Галя.

— Як же ти заблудила? — запитала дївчина. — Ти не знаєш дороги?

— А так, я нїколи не була в тім лїсї... Мамка менї не велить сюди ходити, а сегодня менї так захотїлось, так захотїлось, і я пійшла...

Дївчинка з зачудованєм глянула з боку на Галю.

— Захотїлось? — сказала она. — А ти же не любиш своєї мамки? Відай она десь за тобою глядає...

Галї стало дуже соромно. Она опустила голову і замовкла. По хвили дївчата вийшли на другу поляну, де стояла хатка-землянка з галузя і моху.

— І ви тут жиєте? — счудовалась Галя.

— А тут!

Они увійшли в землянку. На стрічу їм підняв ся високий сивий старець з довгою бородою.

— Тату, — сказала дївчина — от она заблудила, а я її привела до нас!

Старик приязно глянув на гостя.

— Відки ти, дитя? — ласкаво спитав.

— Я з княжого двора! — відповіла Галя.

— Хто же твої родичі?

— Отець мій Рослав. Він князь, його всї знають...

Старик помовчав.

— Як-же ти попала до нас, в ліс?

Галя розсказала все, як було.

— Ну, треба тобі буде у нас заночувати! — сказав старик. — Тучі збирають ся... їсти хочеть ся... Анночко, дай їй чого небудь їсти!

Маленька ґаздиня принесла меду, хлїба, квасу. Галя принялась їсти. Однак туча перейшла боком і старик вийшов провести Галю. Анночка пійшла з ними.

— Слухай! — сказав старик Галї. Ти зійшла ся з нами нежданно; не згадуй про нас князеви, бо инакше ти нас погубиш...

Галї стало страшно.

— Чого же ти, дїдуню, людий боїш ся? Ти ковдун чи чародїй?

— Нї, дитя, я християнин! — отвічав він, сумно усьміхаючись. — Єсли хто будь дізнає ся о мнї, станут мене гонити мов дикого зьвіря...

— Християнин! — в задумі повторила Галя. — Ти, значить ся, Грек?

— Нї, я тутешний Русин, імя менї Андрій; лиш я жив в Грецїї і по грецькі розумію.

— Як-же ти християнин? Розскажи, дїдуню, що се значить!

— Довго розсказувати, дївочко, але ти того не поймеш...

— Пійму, дїдуню, все пійму!

— Пора тобі домів, дївочко, там тебе ждуть...

(Дальше буде).

КАЛЕНДАР.

МАЙ.

н. ст.	Дні	Руські сьвята
2	Четвер	Івана стар. Лав.
3	Пятн.	Тріхона і Теод.
4	Субота	Януарія
5	Неділя	Теод.
6	Понед.	Георгія влм.
7	Вівтор.	Сави муч.
8	Середа	Марка еванг.

НОВИНКИ.

Воєнні алярми. До „Kurjer-a lwowsk-ого“ пишуть з Народю: Над російською границею можна замітити більше оживлений рух війск. Околиці між Люблином і Томашовом пестрять ся від війська. Є там і Черкеси і донські полки і українські козаки. Граничні сторожі скріплені, обіймили сильним кордоном границю; серед населеня кружляють найріжнороднійші поголоски. Лише пачкарі нічого не роблять собі із сего всього. — Очевидно, сю новинку треба приняти з великою резервою, бо „буйна“ фантазія народу робить з одного полку цілу бриґаду.

Луцьк на Волині. Луцьк — дуже старинне українське місто над рікою Стиром. Одні історики кажуть, що його збудували в 7-ім віці Дуліби, другі — що коло р. 1000 князь Володимир. Звісно, що р. 1075 Луцьк видержав 6-місячну облогу польського короля Володислава Хороброго. З 11-го до 14-го в. Луцьк переходив від одного удільного князя до другого: то до Володимирського то Київського, аж р. 1325 перейшов під руку литовських князів Ґедиминів. Досї ще стоїть у Луцьку замчище Любарта Ґедиминовича. За тих часів Луцьк був найбільше й найважнійше місто на Волині. Року 1429 в Луцьку був з'їзд князів і королів для обміркованя спільних заходів проти Турків; з'їхались: король польський Ягайло, королі: німецький, пруський, данський, великий князь московський Василь II., удільні князї, воєвода волоський, хан перекопський і богато послів. З 17-го віку Луцьк почав занепадати, а р. 1795 перейшов до Росії після подїлу Польщі.

Дзвони в Венеції. Німецкі часописи містять отсю телеґрафічну відомість з Медіоляну: За яких 4 тижнї відбуде ся у Венеції торжество посьвяченя нової Кампанїлї, в котрій великі дзвони походять з дарунку Сьв. Отця. Папа Пій X. ще перед занятєм сьв. Столиці неоднократно висловив бажане взяти участь в торжестві і почути голос сих дзвонів на площі сьв. Марка. Тому що тепер не може Сьв. Отець опустити Ватикану, рішено в инший спосіб вдоволити його бажаню. В день торжества мають бути поміщені на площі сьв. Марка великі телефонічні апарати, які перенесуть голос дзвонів до Ватикану; Сьв. Отець буде міг проте з власних комнат прислухувати ся далекій мельодії венецьких дзвонів.

Замах на царя? З Петербурга доносять, що кружляють там всілякі чутки, що наглий виїзд царя з родиною до Севастополя був спричинений викритєм заговору на житє царя серед двірськоі служби і кількох офіцирів палатної сторожі. Кілька осіб уміщено в кріпости Шлїсельбурґу. Слідство веде ся в великій тайні. Догадують ся, що се се нова провокація „охрани“.

Невдала утеча шпіґуна з вязниці. В карнім заведеню у Львові вариісиджує кару 2-лїтної вязниці Авр. Мілєбендський, родом з Варшави, засуджений за шпіґунство в хосен Росії. По скінченій карі мав він бути виданий з границь держави. Останними днями викрито, що він наміряв зменшити собі кару утечию. Вступні кроки до сего поробила його любовниця в Варшаві, прислала именно одній довірочній особі у Львові 150 рублів на перекупленє вязничого дозорця і улекшене в сей спосіб утечі М. Вся справа була вже на добрій дорозі: вручено вязничому дозорцеви Сотніцкому, котрий згодив ся позірно на сей плян, 130 руб., 20 руб. забрали инші посередники. Все однак виявило ся, бо в останній хвилі дозорець зрадив плян зарядови вязниці. Дізнавши ся про се, посередники Мілобендського, рішили пімстити ся на дозорцеви, виконали навіть на него два рази револьверовий замах, який однак не повів ся. Посередники утечі будуть відповідати за все перед судом.

Приловлене шайки вломників. На Буковині в околиці Серету доконувала якась бандитська шайка численних вломів. Жандармерия не могла одначе нічого вислідити. Доперва недавно одержала анонїмове донесенє, що в ночи з 24. на 25. марта шайка задумує обрабувати касу в дворі Нагостина під Серетом. На підставі сего донесеня двох жандармів удало ся до властителя двора і звеліли замкнути ся в комнатї, прилеглій до касового льокалю. Вже коло 11. год. в ночи перед фільварок заїхала фіра, а небавом вломники були вже коло каси. Коли вже добре забирались до розбиваня каси, впали на них жандарми з наїженими баґнетами. Бандити почали стріляти з револьверів і жандарми цофнули ся, а бандити вікном втікли. Почалась погоня і жандармам удало ся зловити двох вломників, а то сторожа фільварку Поповича і радного місцевої громади Ґеорґа Матечука. На підставі їх зізнань арештовано ще й прочих членів шайки, Фокащука, Бойчука і Варщука. Варщук є родом з Галичини і належить до міжнародних вломників.

Пятеро близнят. Про рідкий случай доносять до російських ґазет з Лещини, в житомирськім повіті. Тамошна селянка, Дарія Тарнопольська породила пятеро близнят, а то 4 хлопчаків і одну дївчину. Новородки всї повмирали зараз по народженю; ледви був час охрестити їх. Дїти були трохи менші, як звичайно новонароджені.

Шість літ без сну. В Маколайську помер перед кількома днями Петронович, котрий від 6 літ майже не спав. Сей судія був перед шість лїтами в зелїзничій катастрофі і покалїчив ся так тяжко, що не було надії на його виратоване. Завдяки однак сильному орґанїзмови він подужав і міг опустити клїніку. І був би може Петронович забув зовсім і про катастрофу і про свою недугу, наколи би не се, що від дня катастрофи не міг заснути. Що шість, а часом що вісім днів упоминала ся природа о свої права і тоді Петронович засипляв на три або чотири години. Мимо такого особливого стану чув ся він зовсім здоровим і сильним. Останними роками почував ся щораз частійше і щораз більше умученим, але мимо того сон, одинокий для него лік, не находив на него ніколи. В останних що йно місяцях свого житя винайшов Петронович успішний для себа лік, именно натиране голови. Досліди лїкарів виказали, що сей особливий стан у Петроновича був лише наслідком сильного потрясеня мозка підчас зелїзничої катастрофи.

Смерть співачки в огни. В кольосею в Ессен лучив ся оногди підчас представленя страшний випадок з огнем, якого жертвою упала співачка Сільван. Именно на хвилю перед своим виступом укладала собі ся співачка в ґардеробі фризуру. Тимчасом від за богато розпаленого зелїзка заняло ся на ній волосє, а дальше і одїж. Нещаслива стратила пратомність, почала бігати безрадно по комнаті та кликати помочи. Коли наспіла поміч, співачка лежала вже на землї страшно попарена на всїм тїлї, в наслїдок чого за кілька хвиль скінчила житє серед страшних мук.

Ворог жінок в Льондонї появив ся на днях і спеціяльну відразу має до білих одежий, білих ковнїрів, білих рукавичок і т. п., які зливає на улиці чорнилом. Таких случаїв, де інтелїґентним, богатим паням понищено одежу, було вже кільканайцять. Полїція замкнула вже якогось Юрія Цуффа, в якого кишенях найшла три фляшочки чорнила, але доси не вповнила ся, чи се той самий, що нищив паням сукнї. На всякий спосіб згаданий ворог жінок мусить бути божевільним.

Автомобілеві бандити у Франції. Перед кількома днями донесли телеґрами, що в Монтжерон коло Парижа шайка бандитів задержала самохід, убила шофера і втікла на зрабованім автомобілю. На другий день якась шайка бандитів, як показалось, та сама, заїхала тим самим автомобілем перед банк „Женераль“ в Шантіллї, також недалеко Парижа убила двох урядників і зрабувавши 50 тисяч франків, втікла. Погоня ні кого вже не зловила. На одній з малих зелїзничих стацій погоня вже доганяла бандитів, коли вони нагло задержали автомобіль, перескочили через паркан і пропали, відїхавши правдоподібно одним з поїздів, яких кілька власне в тій хвилї зі стації виїздило. Слїдство викрило в короткім часї, що одним з учасників нападу є звісний париський апаш, Жарнієр. Відкрив се властитель антропометричного бюра Бертільльон, після відтисків долоні Жарнієра на автомобілевій шибі. Стверджено дальше, що та сама шайка убила полїціянта на пл. Гавру в Парижи. Дальше показало ся, що бандити приїхали до Монтжерон також автомобілем, а потім втікали иншим, так що показалось, що вони мали три автомобілї до розпорядимости. Тепер цїлий Париж і околиця стоїть під вражінєм сих нападів. Слїдчий апарат в незвичайно оживленім руху, при чім очевидно не бракує ріжних qui pro quo. І так оповідають, що м. и. полїція одержала з одної з каварень „зірок“ лист з повідомленєм, що в каварнї є один з учасників нападів, Карен. Шістьох аґентів, уоруженех від стіп до голови, помчало як стій до сеї каварнї. Прийшли і справдї побачили в товаристві сеї дами мущину цїлком подібного до фотоґрафій Карена, переховуваних в полїції. „Брати його“! — скомендерував шепотом комендант експедиції і аґенти кинулись на непочуваючого нїчого гостя. В однїй секунді він був звязаний. Закованого в кайдани відставлено на полїцію і доперва там в слїдстві показало ся, що арештований є звичайним собі торговельником коний, що поробивши добрі інтереси, приїхав до Парижа трохи погуляти. Найцїкавійше, що арештований висказав не обурене за кльопіт але радість з сего приводу, що полїція так пильно глядає бандитів.

Лицар-жінка. У Франції, в Тулюзї померла лицар-жінка, яку сучасні люди оспівували в балядах і піснях. В році 1858 жив в арабськім місточку, Едгар, французький консуль, Евелярд, з жінкою і молодень-кою, ледви вісімнайцять лїтною дочкою. Коли раз вибухло повстанє Арабів, одна з арабських банд почала здобувати дім консуля, якого враз з жінкою убито. Молода жінка не стратила відваги на вид убитих родичів. Вона зібрала біля себе службу а з сусїдства двайцять кількох християн та враз з драґоманом Емератом рішила боронити ся перед бандою. Два днї бороли ся вони як льви, але коли вже двайцять дві особи коло неї застрілено, а драґоман, Емерат упав ранений в голову, відважна дївчина хотїла відобрати собі житє, щоби не впасти в соромний полон. Однак саме в пору надплили анґлїйські моряки, які арабську банду розігнали. Молоде дївча вернуло до Франції, де її приняв Наполеон III. і назвав найвідважнійшою з француських дївчат. Небавом звінчала ся вона з товаришом нещастя, Емератом. Її син є консулем в Патрас. Всї француські часописи присьвятили відважній жінці сердечні посмертні згадки.

Хосен з вежі Айфля. Загально звісну, хотяй зі становища естетичного прямо погану вежу Айфля в Парижи, побудовано в подвійній цїли, именно щоби почванити ся тим, чого нинї може доконати наука і інжінєрська штука, розуміє ся француська, по друге щоби з неї зробити атракційну точку сьвітової вистави в 1889 р., котра дійсно відбула ся під знаком вежі Айфля. По замкненю вистави належало вежу розібрати, а матеріялу з неї, т. є зелїза, ужити до чого иншого; не зроблено однак того, бо вона притягає богато чужинців, що цїкаві її побачити і через се приносила і приносить дальші доходи. Опісля появили ся учені метеорольоґи і покористували ся вежою Айфля до досліджуваня важних атмосферичних явищ. Вкінцивинайшов Марконї телеґраф без дроту і показало ся, що вежі можна дуже добре ужити до нового способу комунїкації воздухом. Останними часами уряджено на вежі Айфля стацію, з якої порозуміває ся з кораблями на морю.

До Чернян, Ліського повіта!

Братя, котрих крайна нужда змусїла покинути все то, що найлїпше і втїкати в далеку чужину!

Кождий з Вас мав тут нагоду досьвідчити сего, що найбільша причина нашому сумному положеню, се темнота і несьвідомість. Пригадайте собі Братя, коли ви перед кількома роками опускали свою рідню, що кождий мав думку, коби чим скорше до Америки, а там вже подбає про полїпшенє своєї долї, або долї своїх дїтий!

По тяжких трудах і високих порогах вдало ся Вам сю думку привезти сюди, за море. Тут декотрі з нас полїпшили свою долю, як то говорить ся: „в старім краю били нас і плакати не давали, а тут бють і плакати не боронять".

Деякі знова вирвавшись з під гнету польського та кацапського, коли вступили на вільну землю Вашінґтона, сейчас змінили думку і сказали: вже я не дурний о такім нещаснім краю або селї думати, коли менї тут лїпше. Забули сердеги, що така сама нужда, а може ще гірша, тисне ще і тепер їх родичів, жінку і дїти, що корінь нужди: темнота, вкорінивсь по наших селах дуже глубоко, аж страшно згадати, до чого темнота доводить.

Згадаю Вам, Братя, кілька таких чесних здєлок проводирів нашої громади і прошу Хв. Редакцію, як також читачів „Свободи" о вибаченє, що я за широко розписав ся: але радше хай осудять, чи можна нам дальше на такі злочини мовчати. Пригадаймо собі Братя, якто майже кождому з нас, коли прийшло вибирати ся в чужі краї, глядати способу до житя, найтяжше було доступити до війта, щоби притиснув печатку на зарібковій книжочцї. Кілько то неодин нашпкував ся коло калакуня; а йому байдуже, що ти, нуждарю, заставив останню скибу за ті корони, котрі мусиш платити „за печатку".

Пригадаймо собі, Братя, як то минувшого року, коли ц. к. Старовство повідомило нашу громаду що господарі можуть дістати концесію на шинк бо фінансова комісія завважала, що жиди по селах утримують корчми в найгіршім непорядку, то хитрий жидок, сусїд війтів, підсунув 600 ринських представителям громади, щоби сказали, що громада сего не хоче, та вдоволена з жида; а війт зігнав своїх громадян, щоби обчистили корчму жидови, щоби комісія не казала, що нема порядку. Бо корчма, се найбільша потїха головачів громадських; вони в корчмі мають громадські наради, полагоджують і судять своїх підданих, наложені кари стягають в видї лїтри оковити, або бочки пива.

Пригадаймо собі, Братя, як то також минувшого року горішна часть нашого села де величають ся назвою Українцї, при помочи сьвященика заложила громадську крамницю, в домі Михайла Кібаша; тодї темняки з долїшної части села, до котрих і війт належить, не розуміючи яку користь крамниця може принести громаді, почали ворогувати і намавляти людий, щоби нїхто не ішов там купувати, бо то, кажуть, український склеп. Ми волїємо до жида! Розуміє ся, жид як увидїв в сусїдстві крамницю, зрозумів зараз, що наколи не подбає, то буде змушений утїкати з Чорної до Жидачева. І хитрий жид пустив зараз свої смердячі товари за пів дурно не вважаючи на страту. Темняки відступили від гром. крамницї пішли до жида, та з намови жидка повибивали вікна крамареви в хатї а дальше [illegible] і всі будинки понищили горішну часть села. А як покривджений крамар заскаржив збиточників до громадського суду (бо кількох зловив на горячім вчинку на своїй оборі) то війт не хотїв опришків судити. Чому? Бо в таборі опришків був атаманом війтів синок. І чи варт такий війт бути на чолї такої великої громади, що числить около пів тисячі господарів; та він не варт анї пастухом громадським бути, хоть вже 6 років так господарю в громадї. А тепер знову без вибору зістав війтом на 6 років. Як се стало ся не кажу того сим разом, тілько говорю, що ганьба такій громаді з таким війтом.

Пригадаймо собі, Братя, часи послїдних виборів до парляменту, якто наганяч Куриловича, В. Ровенчин, дурив наших селян, щоби давали голоси на Курил. а не на Залозецького, бо Кур. то твердий „Руссинъ"; він не задовго збудує Москву в нашім селї. І цїлий тиждень агітував так по селї з фляшкою. Подібного в нашім селї повно.

І чи не ясно Вам, Братя, яким страшним ворогом є темнота? Я знаю, що неодному з Вас тепер стане встидно перед своїми знакомими, що то і він походить з такого сьвітом забутого села. Так братя, встидаймось тим, що було до сего часу, але кождий скажім собі тверде слово, що ми о то подбаєм, що більше подібного у нас виробляти ся не буде. Ми подбаєм, що винищимо сей гидкий бурян в нашім селї. Ми покажемо перед чужими людьми, що ми не забули на своїх батьків, братів, жінки і дїти, що коротають вік в такім багнистім озері.

Найлїпший лїк на темноту, се читальня. Минувшого року щось трохи Вам привидїлось, що у нас потрібна конче читальня „Просьвіти". Ви трохи поруіпались. Але лиш ті, що роблять на Ембридж. Мікісракс і Глинвод. І сейчас зібрали около 100 дол. котрі тепер находять ся у Ник. Муля в Микісракс. А дальше все притихло, успокоїло ся, мабуть вже не треба читальнї.

Зі зібраними долярами не знаю що зробити. Чи може ті котрі занимались збіркою, тепер у рік пізнїйше знову підуть по ґавзах і будуть зібрані доляри віддавати назад жертводавцям, та ще й з процентом, чи може будуть дальше сидїти тихонько та слухати нарікання тих, що кажуть: „шкода що я дав кілька дол. а вони нїчо з ними не роблять. Братя! Не занехайте сего початого сьвятого дїла! Поруішайтесь знова, зберіть других 100 дол., а тодї ті грошї пішліть до краю до Тов. „Просьвіти", або в село, до нашого сьвященика; там есть каса, то грошї за якийсь час принесли би процент. А в Вашій кишени стоять цїлий рік та анї о цента не збільшились. Відтак напишемо просьбу до нашого о. сотр. П. Чавса, чиби не заняв ся будовою читальнї, як се роблять сьвященики по иниих селах. Думаю, Братя, що треба нам зійтись на збори і щось в тій справі поговорити. Се нам не дуже трудно, бо є нас тут більшість в околици Пітсбурґа. Нехай з початком сего лїта розпічне ся будова читальнї, а тим більше, що як вам відомо, д. Ник. Муль дарує площу під читальню і камінє на фундамент.

Братя! Знайте, що чим скорше буде читальня тим скорше викоріними всю московську зволоч з нашого села. Нехай і в наші віконця заяснїє промінь сонця.

Один з Чорної.

ЗМІНА АДРЕСИ.

Подаю до відома всїм, кому на сїм залежить, що моя теперішна адреса така. Bell 'Phone 469—J

Rev. V. S. Hryvnak.

Весна йде, а ви де?

Відомо кождому, що з початком весни, починаєсь і нове житє. Цїла природа на цїлій земській кули, будить ся, виходить на сьвіт Божий, та тїшить ся, що вирвалась з оковів лютої зими. Декотрі бо спали цїлком мертві, мов камінь, инші троха оживитїли, а инні знов, сильнїйшої будови, сильного духа, ніяк не подались, а жили повним житєм. Миж по серединї між ними, також по трохи тріпались, але ми жили, та надїялись, що наше житє з весною піде в гору, буйно розвине ся. Та не вгадали. Нам, покріпившись весняним воздухом, лиш-би наперед, а ми не ворушимо ся.

Уже минуло пару місяців, як завязав ся Сиракюзький ком. і покликав системою тріпок саму найгрубшу рибу з поміж патріотів до зложеня 500 кор. на фонд Рідної школи в Галичинї, та відай шмарив як би горохом об стіну. Нїхто анї чичирк. Весна йде, а робота патріотів де? В них своє дїло. Одні гарбують Бабійову шкіру, а другі якісь там процеси виточують. То всьо. Сиракюзький ком. видно обманув ся. Бо щоб був нелакомив ся на велику рибу, але попристав на менчій, то певно бувби скорше ликнув. А так чмихнув попід високі ноги, а ті анї рушились. Весна йде, а ви де!? А може то не всьо правда, що „стара ґарила? Може вони лиш з під лоба позирають та посьміхають ся. Може то для них за маленька дрібничка 500 корон? Може вони кпять собі з такої дрібницї? Може вони, лиш що не видно, як сповнять патріотичний обовязок? Може ось, ось, як сипнуть з тисячку, або й дві?, а може 00 ?. І то може бути. Се вже залежить від їх духа.

Весна йде, а коло нас сон гуде. З фондами чистий спокій. Нїхто нїчого нїгде не засилає, анї я, анї ми, анї вони, анї ви! А Сиракюзький поклик, певно пішов витягати небіщика „Титаніка" з морської глубини.

Н. Н.

КАСОВИЙ ЗВІТ

управи фонду ім. бл. п. о. Н. Стефановича на „Рідну Школу" за март і цьвітень 1912 р.

Дохід:

На хрестинах у п. Ів. Тимочка в Пітсбурґу, Па. зложили: Петро Морозко 1.05, Осип Венґжин 0.25, Іван Спбидло 0.30, Ст. Венцович 0.25, Осип Тимочко 0.25, Дмитро Сїрий 0.25, Стах Піндас 0.25, Вол. Поливка 0.25, Ів. Тимочко 0.15, Юстина Стецевич 0.25, Павлїна Поливка 0.30, Розалія Остяновська 0.10, Мих. Поливка 0.35.

Дмитро Сїрий з Пітсбурґ, Па. 5.00.

Андрій Волчко з Пітсбурґ, Па. 1.00.

За старанєм п. Т. Біля з Донора, Па. жертвували: Теодор Більо 1.00, Алексій Цепко 0.50, Михайло Більо 0.25. Василь Калинник 0.25, Йосиф Більо 0.25, Ал. Русинко 0.25, Іван Хлопик 0.25, Михайло Хомяк 0.25, Дмитро Маркович 0.25, Кіндрат Пішко 0.25, Тимко Маркович 0.25, Ів. Завійський 0.25, Харатон Лесняк 0.25, Іван Демків 0.30, С. Воргач 0.50, Юрко Гірняк 0.25, Іван Бедзїк 0.25, Павло Синутка 0.50, Пав. Станчак 0.25, Гр. Стецура 0.25, Ів. Кічан 0.25, Микола Беднарчик 0.25, Вас. Яблонський 0.50, Мих. Вархолик 0.25, Гаврпіл Більо 0.55, Мих. Кіньо 0.25, Кузьма Лесняк 0.25, Тимко Беднарчик 0.25, Петро Левко 0.40, Кость Кіньо 0.50, Йосиф Новак 0.50, Гавр. Колодійчик 0.25, Теодор Кіньо 0.75, Іван Цепко 0.25, Йос. Пилипчак 0.25 Теодор Газдайка 0.50, Ол. Кіньо 0.25, Мих. Ко-

О. В. С. Гривнак з Бутлер, Па. 25.00.

Павло Шпікула з Пітсбурґ, Па. 5.00.

Фил. Тимкевич з Шамокін, Па. 1.00.

Бр. сьв. Андрея від. ч. 128 Р. Н. Союза 10.00.

Гр. К. Штокайло 1.00.

Надвишка понад 10.000 корон силою ухвали пітсбурського віча переходить на фонд бл. п. о. Н. Стефановича в сумі (прислав п. А. Феш, касієр фонду Січинського) 77.73.

Андрій Гальчак 5.00.

З віча в Тире, Па (прислав М. Миґасюк) 16.25. — Разом 163.98.

Розхід:

Відозви	1.25
Розсилка малих фотоґрафій	2.98
Окладки до пакованя	1.25
Експрес	1.70
Фотоґрафії з Пітсбурґ, Па.	6.16
Фотоґрафії з Монессен, Па.	3.10
Разом	16.44
Дохід	168.98
Розхід	16.44
Чистий дохід по конець цьвітня	147.54
В лютім фонд виносив	135.30
Стан шкільного фонду	$282.84

НА ПАМЯТНИК

нагробний бл. п. о. Н. Стефановичеви зложили в марті і цьвітни с. р.

О. В. С. Гривнак з Бутлер, Па. 10.00.

О. Алексій Пристай з Сиракюз, Н. Й. 5.00.

Слїдуючі члени від. 91 Р. Н. С. в Мікісракс, Па. зложили: С. Костецкий, Андрій Гальчак, Вас. Євусяк, Іреній Шпур, Вас. Шпуґ, Ан. Тимінський, Фр. Марціновський, Ник. Шерний, Вас. Providers Рездовський, Мих. Кисильця по 25 цнт.: Вас. Хаць 10 цт. — Разом 2.60.

На хрестинах у п. Вас. Євусяка в Мікісракс, Па. зложили: М. Порада 1.00, Гр. Шабатура 0.50, Андр. Гальчак 0.50.

Бр. Пресьв. Богородиці в Мікісракс, Па. 10.00.

Бр. сьв. Івана Хрестителя з Монессен, Па. 15.00.

Тов. „Запорожська Січ" з Мікіспорт, Па. 15.00 — Разом	$59.60
По конець лютого було	294.85
Стан фонду будови памят.	$354.45
Стан фонду шкільного	$282.84
Стан фонду будови памят.	354.45
Стан обох фондів	$637.29

Грошї находять ся на книжочцї під назвою: Rev. Stefanowicz Ruthenian School Fund, в German Savings & Deposit Bank, S. S. Pittsburg, Pa.

Чеки або моней-ордери, виписані на імя: M. Porada належить засилати до п. А. Бучака, 1401 Carson St., S. S. Pittsburg, Pa.

о. М. Данилович, предс.,
М. Порада, кас.,
А. Бучак, секр.

„SVOBODA“ (LIBERTY)
THE RUTHENIAN WEEKLY
Published every Thursday at
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Published by
The Little Russian Nat'l Union
of America.

Established 1893.

ANTHONY CURKOWSKY, editor.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

K. KIRCZOW, manager
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Terms: Two dollars a year.

The largest circulation throughout the United States, Canada and Europe. The only advertising medium. Rates furnished on application.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

„СВОБОДА“

часопись для руського народа в Америцї і орґан „Р. Н. Союза“, виходить що тижня в четвер і коштує:

в Америці на 12 місяців	$2.00
до старого краю на 12 місяців ...	$2.50
в Америці на 6 місяців	$1.00

Оплачувати ґазету треба всегда з гори.

Адреса:
„SVOBODA“
83 Grand St., Jersey City, N. J.
Число телефону 498.

Гроші треба посилати в реджістрованім листї, або через експресовий або почтовий моні ордер. Моні ордер, то є грошевий переказ, котрий дістанете від почтара або аґента на експресовім офісї, пішліть на нашу адресу, бо без того ми не годні гроший дістати.

Підпоможім найбільше потребуючим.

В старім краю не добре діє ся! Хоч нарід бореть ся як може, аби скинути з себе польське ярмо, то показує ся тепер [illegible] і ворог не в тімя битий, що він хитрий та проворний і непомітно наложив на наш нарід такі кайдани, що треба тепер великої енерґії і жертви з нашої сторони, аби з них стрясти ся. Маю на думцї народні школи і учительські семинарі.

Коли польський сойм не хотів дозволити на нові руські ґімназії, то ми хоч як бідні взяли ся і своїми силами засновували і маємо їх тепер поважне число. А з них має виходити своя руська інтелїґенція: адвокати, сьвященики, доктори, урядники і т. д. Але за одну найважнійшу річ ми позабули. А то за наш нарід по селах і місточках, той фундамент, на котрім можна лиш будувати будучність народа! забули ми подбати о свої народні школи і руських учителїв для них.

Поляки дуже добре зрозуміли, що лиш просьвічений нарід і в своїм (руськім) дусї вихований і виплеканий стає тою скалою, о яку всякі заміри ворогів мусять розбити ся. І взяли ся они виховувати наш нарід але на свою користь, дбаючи о се, щоби „7 мілїонів замешкуючі Галичину як найскорше стали думати і говорити по польськи“ як говорив се нераз Бобжиньський бувший предсїдатель ради шк. краєвої а теперішний намісник Галичини. А знали они добре, що то все від учителїв залежить. Тож стали наших переслїдувати, то що місяць переносили на иньше місце, то давали на найлихші посади, то пенсії не виплачували, а все те, щоби руських дітий відстрашити від учительського стану. А коли помимо того всї ті переслїдованя не помагали, стали що раз менше приймати Русинів до учительських семинарий, а котрим удало ся там дістати, то польські професори так красно їх пересївали, що до четвертого року і половина з них не дійшла. Та Полякам і ті недобитки стоять костию в горлї. Щоби учитель-Русин не вщіпляв в руську дитину патріотизму дають їх далеко на мазури в чисто польські села а до руських сел насилають ріжних польських зайдів а навіть і польських жидів. А щоби ще скорше перепровадити свої пляни знищеня Руси стали закладати в чисто руських селах, де вже є руські школи, і свої приватні польські школи. А там дають ріжних панчошкових учительок завзятих Польок, котрі мають за задачу польщити руські діти. І підчас коли Русини літами мусять чекати, нїм яка руська приватна ґімназія дістане право публичности т. є. щоби єї сьвідоцтва річні були так само важні як і в державних ґімназіях, то приватні польські школи вже по році перенимає рада шкільна краєва на коошт краю, учителїв оплачує з податків, котрі Русини так само платять, — а видатки шкільні місцеві мусять покривати руські громадяни, против волї котрих таку польську школу заложено. І хоч та манїпуляція Поляків вже від довшого часу відбувала ся, то руський нарід легковажив собі чи не хотів видїти грозячого нещастя. Аж треба було смерти уч. Чорнія, щоби отворили ся нам очи на ті переслїдованя, які зазнають ученики-Русини, — треба було аж жертви молодого житя, щоби ми пізнали страшні пляни. які поклали собі виконати Поляки на нашу загибель.

Та нарід руский не сьміє допустити до сего! Він мусить ратувати ся! А нашим обовязком є допомочи нашим братям в краю! Ми мусимо подбати щоби руські діти учили ся в руських школах і учили їх учителї-Русини! Не богацтво не розкоші вигнали наш нарід до Америки — але біда і злидні. Та помимо сего ми вже нераз показали, що вміємо постояти за своїми рідними! — що вміємо відчути нужду і потребу наших земляків. Тисячі ми вже післали на ґімназії і другі цїли. А тепер коли розходить ся о школи народні по селах і місточках, де би дитина і найбіднійшого нуждаря могла учити ся своїм рідним словом а учив її учитель свій — не повинен знайти ся нї оден сьвідомий Русин в Америці, котрий би пожалував своєї лепти на так високу, благородну і сьвяту цїль!

А початок до сего повинні дати ми сьвященики! Ми всї без впімку повинні своїм приміром показати і потягнути других до жертви! Бо коли читати списи ріжних жертв на ґімназії, бурси то що, то бачимо майже самих робітників, які від уст собі віднимають а жертвують на народні цїли, а лиш денеде видко жертву від нас сьвящеників і то неначе яку милостиню кинену в сумі 2—3 долярі, хоч повинні би ми дати о много більше. В старім краю кождий образований Русин уважає собі за обовязок наложити на себе сталий податок на народні цїли і бідний сотрудник не відтягає ся а радо платить, то тим більше ми, що під кождим взглядом стоїмо матеріяльно висше, повинні ділом показати, що не доляри головна наша цїль. А щоби такий податок був справедливо розложений предкладаю, щоби від шлюбів і хрестин платив кождий з нас 10% хоч через сей оден рік на народні школи! Ану патріоти! покажім! Уміємо з народа жити, покажім, що і для народа потрафимо жертвувати! Не з'убожіємо через сих марних 10%, але сповнило свій обовязок! А наші парохіяни видячи се підуть слїдом нашим! і перестануть тодї про нас говорити, що ми лиш на се ту прийшли, щоби чим скорше мали з чим до Галичини повернути і там вигідно проживати.

Гроші можемо слати на руки так п. Ядловського т. є. комітету нюйорського як і до комітету пітсбурського. А Хвальну редакцію „Свободи“ прошу о провадженє точного реєстру для контролї і принуки других.

Сьвященик.

Катастрофа на мори.

Оповіданє майора Артура Пюкена.

(Продовженє).

„Питав ся хтось-там п. Ісмая, яким чином він опинив ся у однім з ратункових човнів. Він впевняв, що дістав ся туди як весляр. Колиж сей човен, на котрім він уратував ся, приблизив ся до „Карпатії“ (я бачив се на власні очи), то Ісмай навіть не сидів при веслах. В його човні було більше мужчин нїж женщин, а Ісмай сидів безчинно, коли „Карпатія“ забирала ся до пїднимaня сеї ратункової лодї. Ісмай нікому нічо не помагав.

„Коли він дістав ся на поклад „Карпатії“, зажадав перше всього їди і кликав заєдно: „Я Ісмай, я Ісмай!“ Сей „голодний“ Ісмай не поспитав анї разу про здоровлє або потреби клієнтів Вайт Стар лїнії, що лежали покотом на покладї „Карпатії“ наче бездушні трупи. Нї, він зажадав і зараз дістав осібну для себе кімнату. Се була кімната корабельного лїкаря. На дверях сеї кімнати він повісив табличку з написом: „Пукати не вільно!“

„Ми, пасажири першої кляси, хоч заплатили порядні гроші за свою подорож, мусїли спати на підлозї „Карпатії“, а Ісмай, головний завідатель лїнії мав приватну кімнату.

„Колиб управа лїнії була висипала менше гроша на прикраси сальонів „Титаніка“, а за те умістила була який-такий рефлєктор (сьвітло, що осьвічує дорогу на переді корабля) на головній щоглї, сотки людий не були би стратили свого житя. І я, і прочі пасажири з „Титаніка“ можуть засьвідчити, що таких рефлєкторів на сїм корабли не було, а через те годї було добачити серед темної ночи ледяну гору, о яку розбив ся пароплав.

„Корабельна залога не мала нїколи відповідних вправ і моряки навіть не знали, як забрати ся до спусканя на воду ратункових човнів. Якби не я, що розумію ся потрохи на мореплавстві і весловaню, то не було би кому обслужити тої лоди, на котрій я сам виратував ся. На тїй лоди було заледви 19 жінок і 3 мужчин, а могло помістити ся там 60 осіб“.

Тут оповідає майор Пюкен, про всї ті особи, з котрими говорив при прощаню, відпливаючи на ратунковім човні від потапаючого „Титаніка“. Він наводить деякі розмови з визначними пасажирами першої кляси і жалує за тими всїми людьми, що так марно зійшли зі сьвіта. З цїлого сего оповіданя видно, що катастрофу спричинило недбальство компанії. Анї корабельна залога анї більшість пасажирів не могли повірити, аби „Титанік“ міг піти на дно моря. Через те богато людий навіть не хотїли всїдати на ратункові човни, думаючи, що на „Титаніку“ все таки безпечнійше. Коли „Титанік“ почав поринати, всї ратункові лоди були вже здалека від него і о ратунку оставших на нїм пасажирів не було й бесїди.

Оповіданє лейді Гордон.

Я спала. Ніч була цїлком ясна. Заки я удала ся на спочинок, ми стежили якийсь час за пливаючими по водї кригами. Між ними я запримітила кілька великих ледових гір. Одну з них показав менї один з офіцирів. Він казав, що ся гора мусить бути висока на 100 стіп, а довга на кілька миль. Вона була доволї далеко від корабля. Я пішла до своєї спальнї і удала ся на спочинок. Мене збудило довге але легке потрясенє, що було похоже на тертє двох масових брил. Се не був сильний удар, але щось в роді порушеня величезного пальця, що ним якась невидима сила потягнула від одного кінця корабля до другого.

Я розбудила свого мужа і сказала йому, що менї здаєть ся, що ми об щось ударили. Я не чула нїгде нїякого розворушеня, але сір Козмо вийшов таки на поклад. За хвилю вернув і сказав менї, що ми вдарили в якийсь лїд, мабуть в ледяну гору, але сей удар не видаєть ся небезпечним.

Задля певности сір Козмо вийшов опять на гору. Вернув зараз до мене і сказав: „Ти лїпше вдягни на себе одїж, бо я там чув прикази, щоби спускати човни.“

Ми вложили на себе паси безпеченьства, а я крім того накинула на себе тяжке футро. Забравши з собою кілька марничок, я враз з мужем вийшла на поклад.

Коли ми там стояли, надбіг один з офіцирів і закликав: „Женщини і діти нехай всїдають у човни“. Ніхто очевидно не думав про небезпеку. Ми приглядали ся, як жінки та діти, а також кілька мужчин, сїдали у ратункові судна. Один з офіцирів підбіг до мене і сказав: „Лейді Гордон, ви лїпше ідїть у одну з лодий“. Я сказала до свого мужа: „Не зашкодить усїсти в човен, бо і так менї видить ся, що се буде тільки невеличка упріємнююча прогулька, що потреває мабуть до раня“.

Мали власне спускати дванайцятий чи тринайцятий човен. Се було спеціяльне судно капітана. Ще і тепер не було нїякого замішаня. У те судно всїло пять корабельних палячів, двох Американців, двох людий із корабельної залоги, сір Козмо, я, і одна анґлійська дївчина.

Коло нас стояло кільканайцять пасажирів, понайбільше мужчини, які жартували собі з нас, що так без потреби пускаємо ся на океан. „Таж корабель не затоне — мовив один з них — а ви там між тим ледом геть позамерзаєте!“

Нас спущено на воду і палячі почали зараз веслувати та відбивати човен від корабля. Ми кружили поміж кригами через дві години. Сір Козмо дивив ся на годинник, коли ми опинили ся з лодкою на водї. Було тодї точно чверть на першу по півночи, а після мого міркованя 15 мінут по з'удареню корабля з ледяною горою.

Дві години ми крутили ся по морю. Здавало ся, що студінь була не дуже діймаюча. На покладї „Титаніка“ все таки був спокій. Ми були від него яких тисячу стіп.

Нараз я зловила ся судорожно за край човна. Я побачила, як „Титанік“ якось дивно здрігнув ся. Ніч була зовсїм ясна, мраки не було. Хоч ми були доволї далеко від корабля, то все таки усе, що діяло ся на нїм і з ним, можна було бачити як найвиразнїйше. На корабли не було сьвітла, окрім кількох лїхтарень, засьвічених тими, що остали ся на покладї.

Майже безпосередно по тім, як корабель так дивно здрігнув ся, ми почули кілька пістолєтових стрілів і з покладів парохода поніс ся величезний крик. Тодї зад корабля підніс ся високо в гору і наступила страшна експльозія. Відтак „Титанік“ упав знова на воду. Переразливі крики не вгавали. В дві мінуті після того наступив новий великий вибух. Цїла передна часть величезного парохода пішла під воду. Зад корабля підніс ся в гору на яких 100 стіп і сторчав майже прямовісно. „Титанік“ був тепер похожий на величезний чорний палець, що показував у небо. Маленькі фіґурки чіпали ся за боки сього пальця і падали у воду. Крик був смертельний. Я ще нїколи не чула такого довгого і такого одноодушного хору безконечної розпуки і конаня.

По останній експльозії „Титанік“ держав ся на водї ще яких дві мінуті. відтак почав спровола спускати ся на дно. Здавало ся, що якась велика рука втолочує його легенько під воду. Кажуть, що підчас затопленя великого корабля повстає в тім місци страшний та небезпечний вир. Чогось подібного не було зовсїм при потопаючім „Титаніку“. Мене навіть дивувало, що загибіль такого кольоса відбула ся якось так лагідно, так супокійно.

Після того розпочало ся правдиве конанє серед глухої ночи. До сього часу нїхто у нашім човні — а міркую, що таку гадку мали люди і по других, розкинених по морю човнах — не думав, щоби „Титанік“ міг на правду потонути. Через хвилинку запанувала повсюди мертва тишина, а відтак з того місця, де був „Титанік“, почув ся невисказаний крик і вереск. До останків розбитого корабля чіпляли ся судорожно мужчини і женщини та через якийсь час держали ся на поверхнї ледової води. Крики та лемент потопаючих людий було чути найменше годину. Відтак почали голоси людські затихати. Найдовше обивав ся о мої уши голос якогось мужчини, що кликав заєдно: „Мій Боже! Мій Боже!“ Се був голос зовсїм монотонний, понурий та безнадійний. Він незвичайно глубоко врізав ся у мою душу.

Коли настала ужасна тишина, ми ждали в понурім мовчаню на човнах через останок сеї страшної ночи. Палячі веслували з усїх сил, щоби розігріти костенїюче від зимна тїло. Гроза сього випадку така була велика, що ми навіть

не могли уявити собі докладно, що воно властиво стало ся і що все те значило. Та одну річ ми таки добре тямили: се були ті страшні ледяні гори, котрі з усіх боків націлювали на нас і грозили нам новим нещастєм. Треба було великого труду, щоби з лябіринту тих плаваючих гір безпечно вимотати ся і вдержати ся від них у відповіднім віддаленю. Через дві години лявірували весларі поміж величезними кригами, а все втікали від наближаючих ся гір. Одна з тих гір, мабуть та сама, що спричинила загибіль „Титаніка", все, здавало ся, за нами гонила, та палячі, що були тепер весларями, не жалували рук і божевільними зусиллями оминули її без ніякої пригоди.

Нарешті надійшов ранок. По однім боці нашого човна плавали криги та гори, а по другім ми побачили з смертельним жахом громаду страшних китів. Та наші муки не тревали вже довго. Коли піднесла ся трохи досьвітня мрака, ми доглянули здалека обриси корабля, що прямував просто до нас. Се була „Карпатія". Через грозу і студінь ми були так оподомлені, що навіть на вид певного ратунку ніхто з нас не видав з себе ніякого голосу. Ми лише гляділи тупо одно на одного, але остали німі і непорушні. І не треба сьому дивувати ся, бо між нами не було нікого, що міг би зрозуміти, що воно таке склало ся.

Наш човен був одним з перших, який підняла „Карпатія". Коли мені помогли висісти на поклад, я станула при балюстраді і дивила ся з увагою, як витягали инші човни і як помагали жінкам та дітям при висїданю з лодий. Мені здавало ся, що ті люди, котрі були у других човнах, перетерпіли більше від нас. Ми ще якимсь чудом були щасливійші від прочих. На однім з човнів сиділа жінка, якої одежа була примерзла до її тіла. Зараз сю жінку взяли до огрітої кімнати, мусїли наперед рубати її плате. Кількох палячів і матрозів, що веслували човнами, позамерзали на смерть, і вони лежали закостенїлі на дні лодий, аж поки не витягнено на поклад усїх жінок і дітий.

Я рішучо перечу тій поголосці, яка каже, що капітан Сміт пополнив самоубійство. Я вправді не бачила його після того, як усіла в ратункову лодку, але инші говорили мені, що виділи капітана пливаючого у воді, коли „Титанік" пірнув на дно моря. Він навіть виловив був з води одну дитину і подав її людям у одним човні. Думав, що та дитина жива, але вона була вже мертва. Жінки, які сиділи у тім човні, намовляли капітана, щоби він примістив ся між ними, але капітан відмовив, кажучи: „Ні, осьтам плаває кусень дерева і я до него причіплю ся. Нас небавом виратують". Після того вже ніхто не бачив капітана Сміта. Про сю обставину говорило мені кілька осіб, яких я лично не знаю, а пережита мною пригода і вивязавша ся з того недуга не дозволила менї робити дальших доходжень.

„На „Карпатії" був цілковвитий супокій і загальна мовчанка. Там були сотки жінок, що потратили своїх мужів, а між тими вдовицями 15 молодиць. Мало з них були замужні довше від пяти до шести місяців. Нікого не брала ся бесіда. Понурість була страшенна. Я закопала ся в своїй каюті і не виходила більше на палубу.

Я не можу навіть уявити собі величести сеї ужасної катастрофи. Спускане на воду човнів було, бачите, зроблене задля простої обачности. Ніхто не вірив, щоби „Титанікови" грозила цілковита заглада, і кілька осіб, яких силою посаджено у ратункові лодки, жадали з цілою рішучістю, аби їх назад пущено на палубу корабля. У малих та невигідних човнах було студено і ми всї дивували ся, чому нам не позволюють вернути опять на поклад сего велитня, що після загальної думки був „не до затоненя".

(Конець буде).

По катастрофі „Титаніка".

Сенат Злучених Держав, як лиш потвердили ся перші поголоски про страшну катастрофу на океані, що поглотила півтора тисячки людий, сейчас виделегував з поміж себе спеціяльну комісію, якої задачию є перевести строге слідство і поробити евентуальні зарядженя, які унеможливлювалиб повторенє трагедії. Слідство веде ся незвичайно енергічно і до сеї пори ще не покінчене.

З дотеперішного перебігу виходить, що таки найбільша вина спадає на заряд лінії „Вайт Стар". Численні сьвідки з поміж залоги „Титаніка" зізнали, що не досить того, що число ратункових лодий вистарчало ледви на четверту часть подорожних, але навіть такої дрібниці, як дальновид для стоячого на варті матроза, не було на покладі. Бо колиб матроз, стоячий на варті був мав дальновид, бувби далеко скорше доглянув ледяну гору, а тим самим булоб доволі лишило ся часу виминути її.

Инші сьвідки потвердили страшний здогад, що ратовано „після кляс". Подорожних, що їхали III-ою клясою, зігнано наче худобу під поклад і там зачинено, щоби не перешкаджали в ратованю панів з I-ої кляси.

Коли стало ся нещастє, команда корабля не видала загальнсго алярму. І дуже много людий не знало навіть, що є ся. Коли вже корабель перехилив ся на бік, і вони повибігали на поміст, було за пізно.

Президент лінії, Ісмай, переслуханий, признав ся, що погибший капітан „Титаніка", Сміт, вручив йому депешу остерігаючу перед ледами, що находять ся на дорозі корабля. І він віддав сю депешу по пару годинах капітанови, без одного слова. І чиж в сей спосіб д. Ісмай, як найвисший урядник лінії, не присилував майже капітана до шаленої їзди дальше? Таж його обовязком було приказати капітанови звільнити біг корабля. Він сего не зробив і на нього, як найвисшого представника лінії спадає найбільша відвічальність.

Не менче важною річию на кораблю є бездротний телеґраф. І як слідство виказало, на найбільших пароходах працюють як телеґрафісти молодики, 18—20 літні, які за свою службу побирають від 25 до 35 дол. місячної платні. Що більше. На кораблю находить ся лиш один телеґрафіст. І коли він піде на спочинок, то о кілька миль від корабля може стати ся не знати як страшна пригода — на корабли ніхто про се не буде знати, бо телеґрафіст є один а той, як людина, мусить час від часу відпочити. Отсе було і на пароході „Парісіян", який в часі катастрофи „Титаніка" находив ся від него всего лиш кілька миль. Так що. На сїм пароході (як і на кождім) був всего лиш один телеґрафіст. Він повнив службу безпереривно від 4-ої години ранком до 10-ої в ночи. О годині 10-ій приказав йому капітан йти спати. А в годину опісля бездротний телеграф з „Титаніка" взивав ратунку. А колиб так на пароході „Парісіян" находило ся двох телеґрафістів, то катастрофа „Титаніка" булаб обійшла ся без ніякої жертви в людях!

Ще одно. Чи з вини капітана, чи може телеґрафіста „Титаніка", подано колаблям, находячим ся близько місця катастрофи, фальшиве означенє місцевости. В сей спосіб приміром пароход „Каліфорніян" мусїв стратити цілих дві години, заки відшукав „Титаніка", бо на означеним місци не найшов його. А протягом сих двох годин довершила ся судьба півтора тисячки людий.

Що на такім відвічальнім становищи, як телеґрафіст на корабли, повинен находити ся дозрілий чоловік, вповні сьвідомий своєї відвічальности, вказує сей факт, що коли корабель „Франкфурт" кілька разів запитував якого рода є ушкодженє „Титаніка", діставав з відтам глумливі і насьмішливі відповіди, в роді: „you fool!" і и.

В сей спосіб дотеперішне слідство виказало пекучу потребу сейчасового зреформовання приписів що до бездротного телеграфовання.

Тутешний сенат взяв ся отже остро до розсліджен
я справи і з цілою строгостю розкриває перед сьвітом непорядки, пануючі на анґлійських лініях. Тому тільки, що то чужі лінії; на американських, навіть державних пароходах панують під тим зглядом ще гірші обставини. Але се що иншого — бо сеж власність трост
ів, а їм все вільно. Про якість ратункових приладів хотьби приміром на тутешних „ферах" наглядно переконав ся перед кількома днями якийсь д. Альфред Прайс. Їдучи „ферою" з Перт Амбой, Н. Дж. до Тоттенвілі на Стейтен Айленд його зібрала охота приглянути ся близше находячим ся на покладі ратунковим пасам.

Та він що лиш який пояс взяв у руки, сей розлазив ся в пальцях наче павутинє. Бо і вони були зроблені з „доброго" матеріялу, та і зуб часу їх вже знищив. Се так розлютило сего добродія, що він не надумуючи ся довго, став нищити усї попсовані ратункові пояси, які лиш міг дістати у свої руки. Річ природна, що компанія казала арештувати немилого їй „контрольора". Судія однак не лише не укарав його, але відпустив ще з похвалою за добрий вчинок. Чи не було отже пожаданим, щоби люди уживаючі „фер", їдучи за приміром д. Альфреда Прайса, перевели колись самі на власну руку інспекцію ратункових поясів? Гадаємо, що в неодним случаю вийшлиб цікаві річи на верх.

Тутешний заряд лінії „Вайт Стар" вислав на місце катастрофи кілька малих пароходів з призначенєм виловлювати плаваючі трупи. І як звіщають телеґрами, до сеї пори вдало ся виловити 205 трупів. Так щож. Пасажирів III-ої і II-ої кляси кидають опять у море без найменчих скрупулів. Противно панів з I-ої кляси забальсамовують і відставляють на берег, та спеціяльними поїздами, на кошт компанії відвозять до Ню Йорку, чи де там. Навіть отже і по смерти істнує у них поділ людий на кляси!

В Ню Йорку завязав ся спеціяльний комітет, що має на цїли прийти з матеріяльною помочию для потерпівших в наслідок катастрофи „Титаніка". Сей фонд виносив по день 29-го цьвітня с. р. суму 111 329 долярів.

Після оречення спеціялістів від міжнародного морського права своякі тих, що погибли підчас катастрофи, як рівнож і власителі потонувших товарів, можуть жадати від лінії „Вайт Стар" відшкодовання. Загально корабельні лінії не можуть бути потягнені до відвічальности за шкода повсталі в наслідок нездарности або недбальства корабельних капітанів, позаяк підчас їзди капітан є на кораблі всевладним паном, а компанія не може контролювати його вчинків. Річ має ся инакше з „Титаніком". Тут був присутним Ісмай, президент компанії і його обовязком було приневолити капітана заховати всї средства осторожности. Він сего не зробив. На тій отже підставі лінія „Вайт Стар", буде мусїла заплатити міліонові відшкодовання.

Та чи се верне житє потонувшим?

Надіслане.

ПОЯСНЕНЄ.

В послїд. числї „Народної Волї" видруковано мою „Заяву" в справі банку А. Блява в Скрентоні, яку-то заяву може загал Русинів пояснити дуже ошибочно; по сїй то причині будуть ласкаві В. П. Т. Читачі „Свободи", що стрічали ся із сею „заявою", видрукованою в „Н. В.", приняти до відомости отсе поясненє цілої справи:

В суботу по полудни, дня 20. н. ст. цьвітня с. р. дістали всї сьвященики в Скрентоні писаний на машині лист, з підписом „U. S. Marshall", з повідомленєм, що один скрентоньский жидівський банк має збанкротувати в тих днях; тому-то радив дальше незвісний поки-що автор сего листу повідомити про се в церкві парохіян. Уважав я собі се за великий обовязок, щоб наші люди не потерпіли матеріяльної руїни, заговорити про сю справу з проповідниці церковної. Слїдуючого дня кинули ся люди наші до одного із тут. жидівських банків винимати гроші, а що таке масове вибиранє ощадностий могло досить болючо відбити ся на бізнесі, властитель банку, довідавши ся від людий, що про се я говорив в церкві (не згадуючи імени!), вислав до мене двох своїх урядників з достовірним документом кортовим, з якого виходило, що сей банк має стейтову заруку в сумі $100.000.00 а що найважнїйше, що листи, писані до сьвящеників, були пофальшовані. Просили мене отже, щоб я удав ся до їх банку і успокоїв людий. Я се зробив. А що люди йшли цілий день вибирати гроші а я не міг в банку сидїти, просив мене отже властитель банку, щоб я йому написав цілу правду на папери а він показувати-ме моє письмо своїм клієнтам для успокоєня. Не прочуваючи нічого злого, я йому се зробив. Се було коло полудня. По полудни приходить до мене один з урядників і просить прибити йому печатку на сїм письмі, бо „люди читати не уміють а коли побачуть печатку, то зовсїм успокоять ся." Не розуміючи ся на жидівських хитрощах, я се зробив безпроволочно. І що стало ся? Стало ся щось такого, чого я не міг навіть в снї придумати. Моє письмо, призначене для льокального ужитку, именно: для успокоєня клієнтів сього банку, ужив банкир жидівський для адвертайзменту! Надрукував отже мою „заяву" без моєї відомости, проти моєї волї і без мойого позволеня, в „Н. В." і двох польських часописах, відбив її в тисячах примірників, переклав на польське і аґітує за своїм бізнесом...

Кождий чесний чоловік назве таку роботу жидівського банкира відповідним именем!

Я тілки заявляю перед загалом: За жадним банком я не аґітую, не беру на себе жадної відвічальности за наслідки вихіснования надрукованої „заяви", борони мене Боже, від сего, щоб моє імя було коли-будь адвертайзментом для котрого-будь жидівського або й иншого банку.

Се, що стало ся, стало ся рішучо без моєї відомости, проти моєї волї і без мойого позволеня: се було тілько хитрим вихіснованєм обставин жидівського банкира.

Остаю з поважанєм
Володимир Держируна,
сьвященик і парох в Скрентоні.

О. Винярського

для котрого приходить на нашу адресу „Діло" просимо подати свою адресу.

Адміністрація.

ОПОВІСТКА.

Редакция „Письма з Просьвіти", органу Тов-а „Просьвіта" у Львові звертає ся до усїх українських видавництв і накладень з просьбою надсилати усї популярні видання до оцінки у відділі „Нові видавництва".

По використаню віддають ся книжки до бібліотеки Товариства „Просьвіта".

Як люди літають?

(Дальше).

Воздух є 75 разів рідший від води, отже його частинки розсувають ся далеко скорше. Длятого коли би ми ужили до бальона такої керми як до човна, то керма рушала-б ся по воздусї, а бальон не зміняв би свого напряму нї крихітки. Отже треба уживати инакших способів до кермованя бальона.

Передовсїм треба йому надати инший вигляд. Бальон мусить виглядати як човен або як риба, значить ся мусить бути на обох кінцях остро стятий. Острий кінець буде лекше посувати ся вперед, бо буде лекше розсувати частинки воздуха; так само, як пр. човном можна скорше плисти, ніж круглою балїєю.

Потім треба бальон ввести в рух; бо коли віє вітер, то бальон мусів би йти з вітром, як би не мав свого власного руху. А так, то вітер віє собі, а бальон іде своєю дорогою, і тільки мало що збочить з неї.

Як же ж ввести бальон в рух? Придивім ся, як вводить ся в рух човни та кораблі: веслами або машинами; такі машини називають ся пропелерами. Ми вже згадували, що веслом не поможе богато бальонови, бо воздух буде скоро розсувати ся і буде перепускати весла зовсїм свобідно. Длятого треба ужити до тої цїли машини.

Корабельні машини виглядають так: є се великі шруби, подібні до колотівок. Вони мають 2—4 рамена, трохи повиганані. Коли таку шрубу ввести в скорий рух, то вона буде вдирати ся в воду, так як звичайна шруба вдираєть ся в дерево; через те тягне шруба за собою корабель. Подібних шруб уживаєть ся до бальонів. Тепер лежить цїла штука в тім, щоби ту шрубу ввести в скорий оборот. До того треба ужити сильного, але не дуже тяжкого мотору (машини, яка щось порушує), бо чим лекший бальон, тим більший тягар може він піднести.

Перший бальон з кермою построїв Жіфар 1852 року; як мотору ужив він парової машини. На тім бальонї вдало ся йому піднести ся на 1800 метрів в гору; бальон був на 44 м. довгий і мав 12 м. в промірі. Та не був той бальон ще зовсїм практичний, раз, що машина була за слаба і не могла надати бальонови такої скорости, щоби міг оперти ся силї вітру, — а друге, що від огню в паровій машинї міг легко займити ся ґаз. Щоби оминути сю небезпеку, придумувано инші мотори; Дельом пробував ужити до тої цїли людий. Вісьмох людий крутило корбою, але вони осягнули ще меншу скорість, а і важили вони значно більше, ніж парова машина.

1884 року ужив Тісандіє електричного мотору, але не осягнув він красших успіхів, ніж його попередники. Значнїйший поступ став ся можливий аж з винаходом бензинових і нафтових моторів.

Цепелїн.

Найславнїйші бальони із усїх до нинїшного дня будує нїмецький ґраф Фердинанд Цепелїн. Він побудував 1900 року свій перший бальон і відбував ним подорожі по Боденським озері (в Швайцариї). Його бальон був довгий на 128 метрів. Виглядав він так: було рустоване, зроблене з алюмінія (легенького, білого металю); се руштоване було обтягнене сїткою зі сталевих дротів. В серединї було 17 перегородок, і в кожду з них вкладали бальон, який точно пасував до переділки. Кождий бальон був окремо наповнений ґазом, а опісля цїлий великий бальон був зверху обтягнений гладкою, шовковою матерією. — Отже коли пукла верхня поволока, то ґаз не втїкав, тільки лишав ся в тамтих бальонах. Так само задержував ся ґаз в верхній поволоцї, коли пук один з середних бальонів.

Під бальоном була причіплена довга металева ґалерія. В ґалерії були дві лодки (ґондолї); в них містила ся залога і припаси. Під ґалерією бачимо ще довгу линву, по якій пересувано великий тягар. Коли тягар пересунено на зад, підносив ся передний кінець в гору.

Бальон Цепелїна мав бензиновий мотор, який зуживав 12 кґ. бензини на годину. До кермованя служили чотири керми: дві з переду і дві з заду по обох боках.

Перший бальон Цепелїна зіпсував ся в перших їздах; длятого треба було будувати новий. Цепелїн звернув ся до своїх земляків о поміч і в короткім часї зібрав великі суми на будову нового бальона.

До нинїшного дня побудував Цепелїн 7 ріжних типів бальонів.

Инші бальони.

Бальон Цепелїна відзначаєть ся тим, що має тверде руштоване з алюмінія. Крім него є ще инші бальони такі, що не мають того твердого руштованя, а тільки мішок з матерії. Твердий бальон є дуже трівкий і сильний; зате мягкі бальони, без руштованя, мають до себе те, що можна їх легко згорнути в мішки і перевозити фірами. Длятого уживають мягких бальонів у військовій службі.

Вкінци будують ще посередні бальони, т. зв. пів тверді, які відзначають ся тим, що мають на споді тверду площу, немов підошву. Вони мають до себе те, що є лекші від твердих, але сильнїйші від зовсїм мягких бальонів.

Бальони без керми.

Помимо того, що кермованими бальонами відбували люди вже дуже далекі подорожі зовсїм щасливо, ще до нинїшного дня уживають до деяких цїлий бальонів без керми.

Бальон без керми ми описували; він має вигляд кулї, до якої причіплений кіш, званий ґондолею. В ґондолї сидять люди і мають з собою всї потрібні прибори до дороги. Звичайно беруть з собою в дорогу ще ріжний тягар, званий баластом, звичайно пісок. Сей пісок висипають поволї, коли хочуть летїти висше в гору. Чим висше від землї, тим рідший воздух; отже бальон мусить ставати лекший, щоби міг дальше підносити ся.

Коли товариство хоче зїхати на землю, мусить випустити ґаз з бальона. До тої цїли служить кляпа, звана вентилем. Як потягнути за шнур, то кляпа отвираєть ся і ґаз виходить поволи з бальона. Але часами треба, щоби ґаз вийшов увесь нараз. Тоді тягнуть за шнур, який є вшитий в поволоку бальона: через те роздираєть ся шитво, ґаз відразу втїкає, і бальон паде мов куля на землю.

Заки люди всядуть, бальон є привязаний слабо шнурами, щоби не втїк. Коли вже всьо готове, відвязують шнури і пускають бальон свобідно. Такі бальони називають ся свобідними. Крім того устроюють ще часами так, що бальона не спускають зі шнура, тільки випускають його на повній линві в гору. Потім стягають його на шнурі назад на землю. Такі бальони називаємо бальонами на пристанї.

Бальонів без керми уживають головно у війську, і то до ріжних цїлий. Коли піднести ся на бальонї високо, то з гори можна бачити всьо, що дїєть ся в ворожім таборі. З бальона можна кидати бомби і ґранати на вороже військо, а також можна втїкати бальоном з кріпостий підчас облоги. Так напр. підчас облоги Парижа 1870 р. втїкло звідтам на 64 бальонах 156 осіб і вивезено до 10.000 листів.

Бачимо, що люди потрафлять використати кождий, хочби ріжних найпожиточнїйший винахід, на згубу своїх ближнїх.

Бальонів без керми уживають також до подорожи високо в гору. Показало ся, що чим висше в гору, тим рідший воздух. В дуже значній височинї воздух такий ріденький, що люди не можуть вже ним віддихати, тільки дістають заворотів голови і тратять память; кров пускаєть ся носом, ротом і ухами, так що дуже часто від того гинуть. — Найбільша висота, до якої доїхали люди, є 11 кільометрів в гору; там так зимно, що вода мерзне. В той спосіб причинили ся воздухоплавцї богато до поступу науки, бо переконали ся, які обставини панують високо, над хмарами.

Лїтаки.

Такий великий бальон, яким можна безпечно відбувати далекі подорожі, є незвичайно дорогий; його кошти обчисляють на сотки тисячів корон. До того бальон є все наражений на велику небезпеку, іменно, що ґаз в бальонї може легко заняти ся і вибухнути. Длятого люди продумували все ще над иншими машинами до лїтаня, такими, щоби ними можна лїтати без бальонів. Перед якими 20 роками здавало ся се неможливе; та нинї дійшли вже до того, що машиною до лїтаня можна також пускати ся в дорогу, хоч все ще не так безпечно, як бальоном.

Машини до лїтаня називають ся лїтаками.

Взір до лїтаків хотїли люди взяти від птиць. Вони хотїли зробити такі великі крила, які потрафили би піднести в гору чоловіка; се не вдало ся, як знаємо, бо такі крила були би за тяжкі, щоб їх міг двигати один чоловік і рушати ними. Длятого хотїли опісля додати до крил машину, яка ними порушувала би. Але і се не вдало ся.

Тоді попробували ще взяти взір з тих великих птиць, орлів чи бузьків, які лїтають так, що тільки розпостирають крила, але ними зовсїм не рушають. Се показало ся найпрактичнїйше, і той спосіб будованя лїтаків удержав ся до нинї. Треба було тільки додати машину, яка посувала би лїтак вперед, і вже готова машина до лїтаня.

Щоби зрозуміти, длячого такою машиною найлекше лїтати, мусимо застановити ся над летом птиць.

(Конець буде).

Осторога.

В Шікаґо і околици крутить ся між нашими людьми двайцять кількалїтне індивідуум, котре представляє себе раз за дяка, то знов за богослова або студента. Декуди він робить себе мучеником, котрий мусів втїкати з краю задля своїх зносин з Мир. Січинським. Часто показує він лист з підписом епископа С. Ортиньского і пробує збирати ніби на висшу руську школу. Білявий, високого росту, трохи згорблений. Дуже говірний і живого темпераменту. Він вже натягнув богато осіб під видом пожички на дорогу до Філядельфії.

Перестерігаю усїх читачів „Свободи“ перед сим обманцем.

Никола Струтинський.

Поможіть.

За посередництвом товариства „Austrian Society of N. Y.“, що опікує ся еміґрантами, приїзджаючими з Австрії, одержуємо лист з просьбою о поміч за посередництвом часописи для двоє імміґрантів.

І так:

На Еліс Айленд („касельґарда“) задержано жінку, Агничку Буґай, яка приїхала до Ню Йорку кораблем „Америка“ разом з сином, Валеріяном; вона говорить, що має туґ в Америцї мужа якого називає раз Буґай Майк, то знова Божик Майк. Згадане товариство не може провірити, яке назвиско є правдиве, а всї його дотеперішні стараня оказали ся безуспішні.

Хто отже з наших читачів про ту справу дещо знає та міґби подати деякі вияснення, нехай ласкав напише сейчас або до нашої редакції, або до „Austrian Society of N. Y., 84 Broad Str., New York, N. Y., а в сей спосіб поможе біднам дітям віднайти батька та охоронить їх перед депортацією.

Друга справа є така:

Пароходом „Пенсильванія“ прибув до Ню Йорку Йосиф Ферцер, Русин з Галичини. Присудом інквізиційного суду на Еліс Айленд він зістав не допущений сюди а тим самим засуджений на депортацію. Він боронить ся тим, що має вуйка в Елмайра Гейтс, Н. Й., який називає ся Матій Шекела, а так само і брата в тій-же місцевости. І засуджений говорить, що ті його свояки охотно піплють йому 25.00 дол., вимаганих тутешним урядом та тим способом охоронять його від депортації.

Усїх тих, що знайшли про повисших людий в Елмайрі просить ся звернути увагу їх на депортованого та просити їх, абияк найскорше помогли йому.

Позір Родимці з Ню Йорку і околиці!

Заходом Товариства „Нюйорський Боян"

відограє

Аматорський Кружок „Товариства Українських Соколів"
з Джерзи Сіти, Н. Дж.

В СУБОТУ, ДНЯ 11-го МАЯ 1912 р.

в **ARLINGTON HALL, 19—23 ST. MARK'S PLACE, (8th STREET),**
(межи 2-ою а 3-ою Евню)
в **НЮ ЙОРКУ, Н. Й.**

народну оперету в двох діях а трох відслонах

„НАТАЛКА ПОЛТАВКА"

ОСОБИ:

Наталка, українська дівчина	п-ні М. Милянович
Горпина Терпилиха, її мати	п-ні Т. Гаврилів
Петро, любовник Наталки	п. П. Гаврилів
Микола, дальший свояк Терпилихи	п. Т. Пацала
Тетерваковський, возний, жених Наталки	п. А. Шостак
Макогоненко, сільський виборний	п. М. Микитишин

Режісер: А Шостак. Дірiґент хорів: О. Стеткевич.
Оркестра: Павла Келичави. Характеризатор: М. Угорчак.

ПОЧАТОК ПРЕДСТАВЛЕНЯ ТОЧНО О ГОДИНІ 8-ій ВЕЧЕРОМ.

Ціни місць: Крісло І-рядне 75 ц., ІІ-рядне 50 ц., ІІІ-рядне 35 ц., місця стоячі 25 ц.

По представленю величавий БАЛЬ.

На се представлене і баль запрошує ся всіх Русинів і Русинок з Ню Йорку, Джерзи Сіти, Бруклина і других околичних місцевостий, а за добру і веселу забаву ручить

КОМІТЕТ.

Книжки

котрі можна дістати в друкарні „Свободи":

	цнт.
Ангел та пустельник	15
Америка	15
Американець, веселий образ з житя народу	15
Бери та читай	30
Борба кляс і чому робітники орґанізують ся	15
Весела книжочка з образками	35
В Старім і Новім краю	25
Гостина сьв. Николая, драматична гра для дітий	10
Доля галицької сироти	5
Дещо про зьвірята	30
Дещо про права і суди	10
Дорога до сьвідомости	10
Еміґрант	15
Журавлі	10
Житє, зарібки, орґанізації і т. п. в Зл. Держ,	15
Зуб за зуб	10
Казки за Циганів	10
Коротка історія Руси	10
Капітал і праця	15
Казки про Жидів	15
Книжочка рахункова	50
Марія	10
Многострадальний народ	20
Народний рух австр.-угор. Русинів	15
Оповідане про Алі Бабу і сорок розбійників	20
О підземних скарбах	25
Оповідання про заздрих богів	10
Про нутро землі	25
Покуса	10
Про кінець сьвіта	15
Рицар і смерть	5
Розмова Поляка з Русином	10
Русько-англійський тлумач	60
Релігійні віровання	20
Слово ч. 5.	15
Слово ч. 6.	15
Страшна пімста	20
Смерть	10
Степові люди	15
Страйк	20
Стріляй на смерть, робітнича драма	15
Товарнска ворожка	15
Хто з чого жиє	15
Унія в Америці	20
Які то є люди на земли, з 20 образ.	50
Як мужик ходив до царя правди шукати	15
Через кордон	15
Хлопська доля	5

Друки.

Метрики шлюбні	3
Метрики смерти	3
Поминяк за померших	10
Папір листовий з вінєтами, оден	2

Молитвенники і книжки богослужебні та релігійні.

Звичайна оправа.

Новий Завіт	2.00
Псалтир	1.00
Бог Надежда Моя	1.00
Хліб душі	60
Хліб душі, латинськими буквами	84
Дорога	52
Дорога, малий	32
Друг душі	50
Горі Серце	34
Ізборник Церковний, малий	70
Ізборник Церковний, мал. лат. бук.	70
Молитвенник, галицкий	66
Псалтир, малий	1.20
Сокровище Душі	80
Зборничок	55
Збірник найкрасших пісень церк.	10
Ангельський хор, збірник народно-церков. пісень під ноти ч. І.	25
Ангельський хор, часть ІІ.	5

Гарна оправа.

Бог Надежда Моя	2.00
Хліб Душі	1.80
Хліб Душі, латинськими буквами	2.00
Дорога	1.70
Дорога, малий	1.00
Друг Душі	1.30
Горі Серце	1.10
Молитвенник	1.80
Молитвенник, латинськими букв.	1.80

Замовленя належить висилати на адресу:

SVOBODA,
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Читайте з увагою!

Хто пришле мені свій адрес і двоцентову марку не відповідь, тому пішлю даром пять листових паперів з вершиками. — Адрес:

M. ENGEL,
129 Greenwich Str., New York, N. Y

Лише 6 днів і 8 годин через воду!

Найтаньше! Найлучше!

ЧИТАЙТЕ ВСІ!

Хто хоче **ТАНО І ДОБРЕ** їхати на кораблі до старого краю, або хоче кого **СПРОВАДИТИ ДО СЕБЕ** з Европи, най пише до нас.

Хто хоче мати **ПЕВНІСТЬ, ЩО ЙОГО ГРІШ НЕ ЩЕЗНЕ** в кишени нечесних людий, **НАЙ ПОСИЛАЄ** гроші до старого краю лише через нас.

ХТО має яку **ПРАВНУ СПРАВУ**, чи тут, чи в старім краю, най з повним довірєм зверне ся до нас.

НАША ФІРМА є одна з найстарших. Майже кождий нас знає. Пишіть до нас по руськи, а адресуйте

ISIDOR HERZ CO.,
422 7 Avenue, NEW YORK, N. Y.

РУСИНИ ПІТСБУРГА!

Чи Ви знаєте

ЩО ГРОШ Є ТО СИЛА?

Отарайте ся пізнати та пічніть складати свої ощадности в стейтовім Банку на розї вулиць

Carson і 14-ої.

Сей банк є одним з найстарших і найпевнійших банків, що цілковито забезпечує Ваші ощадности. У нас складають ся гроші церковні, братські, сирітські і ин. Кождий, що має у нас гроші, отримує на бажане звіт стейтових контрольорів.

Продаємо КОРАБЕЛЬНІ КАРТИ на найліпші лінії, а ГРОШІ до краю висилаємо по почтовім курсї.

GERMAN SAVINGS & DEPOSIT BANK
COR. 14th & CARSON STS.,
South Side Pittsburg, Pa.

И. Е. Рот, през., А. П. Міллер, кас., Ол. Вучак, урядн. банк.

ПОЗІР! ПОЗІР!

усі ті, що змінюють свої адреси.

Експедиція нашої часописи просить усіх тих Вп. Родимців, читачів нашої часописи, які змінюють місце свого побуту чи помешкання, повідомлювати про се адміністрацію „Свободи" після поданого понизше взірця:

Член відділу Р. Н. Союза ч. ....

Імя і назвиско моє звучить ....

....

Моя стара адреса звучить ....

....

Прошу посилати „Свободу" на нову адресу, яка звучить ....

....

Просимо затямити собі сей взірець і після того взірця зміняти, в разі потреби, свою адресу.

SVOBODA
83 Grand Str., Jersey City, N. J.

ЖІНКИ! Учіть ся акушерії в нашій школї або у себе в дома. Наука в російській або польській мові. Станьте ся независимими. Наука треває 3 місяці; по її скінченю видаємо диплом. Адресувати:

Dr. C. DEUTSCH, School of Midwifery,
229 E. 14th Street, New York, N. Y.

Перворядне Заведенє Фотографічне.

Виконуємо фотографії шлюбні, груп, товариств, дітий приступаючих до причастія як також фотографічні знимки на банкетах і пирах, відповідно до замовленя.

За артистичне виконанє фотографій ручить

B. BRAWER,
властитель
87 Ave A., New York.

$100 нагороди!

7	5	6
2	3	4
9	1	8

Переложіть цифри в сих квадратиках так, щоби сума у всїх тих рядках рівналась числу 15.

Кождий, хто пришле нам розвязану загадку, получить кредит на 100 дол., котрий зачислимо Вам при закупні сеї **НЕВЕЛИКОЇ ФАРМИ** в нашій Компанії, вартости 149 дол., котра є положена в фабричнім місті Н. Дж близько Ню Йорку.

Доплатите за сю **ФАРМУ** лише 49 дол., котрі можете сплачувати по 5 дол. місячно.

Єсли бажаєте поліпшати своє положенє і замешкати в своїм власнім домі то пишіть, або приїзджайте до нашого офісу на адресу:

RUSSIAN DEPT. (C)
25 Church Str., Suite 109, New York.

Я лічу людий аби були вилічені.

Моя довголїтна практика і знанє на Ваші услуги. Всї тайні недуги: утрата животности, розширенє, стисненє, заказженє крови, утрата, висушенє, пропуклина, гемороїди, слабости нирок і міхура. Лічу тревало, по умiркованій цїнї.

Порада даром. Прийдіть і огляньте анатомічний музей та зобачте чоловіка в здоровлю і в хоробі. Вступ вільний. Затямте, що я лічу людий аби були вилічені в делеко коротшім часї як хтонебудь инший.

Dr. WARD, 417 6th Avenue, близько 25-ої улиції.
NEW YORK, N. Y.

Години: від 9. до 8., в неділї від 10. до 2.

---

5 1/2

Ім. з 17 камінями

желїзничий годинник

для мущин

і жінок, накручує ся без ключика, позолочуваний, з ґваранцією на 20 лїт, подвійні куверти красно вирізані. Ходить безусловно точно на спеціяльно зроблений для людей, котрі роблять при желїзницях, і ґарантує ся на 20 лїт. Незвичайна нагода. — Ми вишлемо сей годинник на кожду адресу за послїплатою (C. O. D.) $5.75 і за зворот пересилки, в тим прівилейом, що кождий може його оглянути, і єсли єму не подобає ся — то тоді не потребує платити ані одного цента. За такий годинник у иньшого купця треба заплатити 35 дол. Дуже гарний 14 кар. золотом позолочений ланьцушок в дармовисом — додає ся даром до кождого годинника.

EXCELSIOR WATCH CO
1101 Athenaeum Building, Chicago, Ill.

ЕКСПРЕСОВІ ШИФИ ДО ГАМБУРҐА, БРЕМИ, РОТТЕРДАМУ і АНТВЕРПІЇ! ЦІНА 23 ДОЛЯРІВ. НЕ ПЛАТІТЬ БІЛЬШЕ! ШКОДА ГРОША! ЛИШ НАПИШІТЬ ДО НАС!

23 долярів шифкарти до старого краю. — Панове! Їдьте на 9-го і 23-го мая. Тоді прогульки до краю! Осібні кімнати! Домовий харч. Великі вигоди. Даємо нічліг. Відставляємо баґаж. Чекаємо на стації. Виробляємо вільність границї. Даємо несподіванки в дорогу. Шліть задаток 3 доляри або пишіть по інформації. Спробуйте! Швидко!

$28 ШИФКАРТИ З КРАЮ ДО АМЕРИКИ $28 — УВАГА: Може маєте за мало гроший? Єсли так, то напишіть зараз. Дамо спосіб і раду, як за кілька лишень долярів поїхати до краю на найлучших шифах при кількагодиннім занятю — Телефонуйте: 3459 Rector.

AMERICA EUROPA CO., 107 Greenwich St., NEW YORK, N. Y.

Д-ра RICHTERA

PAIN-EXPELLER.

Д-ра RICHTERA ВСЕСИЛЬНИЙ ВНІШНИЙ СЕРЕДНИК ПОВИНЕН БУТИ В МЕДИЧНІЙ ШАФЦІ КОЖДОЇ ФАМІЛІЇ.

Він проганяє ревматизм, подаґру, біль в бедрах та в клубових суставах і невральґію.

Усуває швидко всї болї та затвердїлости суставів і мяснів. Знаменитий на вивихненя, хромість і стовченя.

Скорий лїк на простуду, інфлюенцу, біль горла, затамоване віддиху або тяжке віддиханє.

Не дайте ся ошукати. Правдивий находить ся в представленім тут пуделку. По 25 центів і по 50 центів фляшинка в аптиках.

F. Ad. Richter & Co.
American House, 74—80 Washington Str.,
NEW YORK, N. Y.

$100 CREDIT

35

Льокуйте швидко Ваші ощадности на 80%.
Не тратьте часу! — Загадка суми 105.

Відгадайте сю загадку через поміщенє чисел від 31 до 39 в кождім квадратику в такий спосіб, щоби ті числа додані до себе з кождого боку дали суму 105. Жадне число не може бути уміщене 2 рази.

Витніть сю відгадку і зашлїть її, або принесїть до нашого офісу, а ми дамо Вам кредитовий чек на $100, які будуть уважати ся частиною першої рати на гарні лоти, що їх можете вибрати з нашої посїлости.

Згадані лоти, які ми по дешевій цїні і на вигідні сплати, находять в границях 5 центової їзди від міста Патерсон і Пассаік, а 11-центової від Ню Йорку. Наші лоти положені близько тисячів великих фабрик, і в короткім часї підскочуть значно в цїні і тому ми певні, що вложені Вами в сї лоти гроші піднесуть ся що найменше о 80 процент.

Ми збудуємо Вам дім за дешеву цїну і на маленькі сплати, хочби Ви навіть не виплатили ще своїх лотів, а се суть такі догідности, яких не дасть Вам нїяка инша компанія. Се буде велика користь для тих людий, що бажають жити поза містом, а рівночасно дістати ся до працї за невеличку оплату.

Не тратьте часу! Купуйте зараз коли хочете зробити добрий вклад із своїх ощадностий, а враз з тим затямте ріжницю між льокацією своїх гроший в банках а в лотах. Яку ґарантію дає Вам банк за ульоковані гроші? **Абсолютно нїяку!** Ми даємо Вам забезпечаючу полїсу; банки дають Вам більше як 4 процент, а з такими маленькими відсотками Ви нїколи не зможете поправити своєї долї і через те не будете нїколи богаті. Кілько то властителїв реальностий зробили щастє через добру продаж кусника землї у відповіднім часї. Вкінци ще одно: коли Вам лишає ся щонебудь із щоденних видатків, Ви уміщуєте се в банку; але як маєте до заплаченя довг, мусите щадити, щоб сей довг сплатити як найскорше, а поступаючи в такий спосіб, маєте подвійну користь.

Повторяємо: не марнуйте часу, відвідайте нас, або напишіть до нашої компанії по блажші інформації, а коли Ваша відгадка є влучна, ми не тілько допоможемо Вам першою ратою $100, але возьмемо Вас еще на місце, щоби Ви могли вибрати собі відповідні лоти. Цїни сих лотів від $175 в гору. Рати, як ми вже зазначили висше, суть незвичайно догідні.

Правила для учасників в контестї.

1) Відгадка має бути вислана до нас в протягу 15 днїв. 2) Ми не дамо більше нїж один кредитовий цертифікат одній і тій самій особі. 3) Не даємо нїяких премій малолїткам.

Жадайте або появіть ся по блажші інформації до:

HOME ASSOCIATES, 63 Park Row, Room 1012—1013,
NEW YORK, N. Y.

КУРЕНЄ ЧИСТОГО ТЮТЮНУ.

BULL DURHAM НАЙЛІПШИЙ З УСІХ ТЮТЮНІВ.

Чистість тютюну, його богатий, природний запах і инші визначні прикмети зробили його широковісним для тисячів курців, що любують ся в куреню славного Bull Durham.

Bull Durham знаний всїм курцям від 50-ти лїт. Під пору жаден инший сорт тютюну не має такого широкого попиту, як Bull Durham. Протягом послїдного року продано сего тютюну поверх 352 міліонів пачок.

Bull Durham є роблений з вибраних листків ясно золотистого тютюну Вірджінії і Норт Каролайни. Bull Durham продає ся у вигідних муслїнових мішочках, по 5 центів за каждий мішочок. До кождого мішочка додає ся спору скількість циґаретових бібулок. Купіть собі один мішочок Bull Durham на спробунок, а будете певно вдоволені.

Правдивий

"BULL" DURHAM

ТЮТЮН ДО КУРЕНЯ В ЛЮЛЬЦІ І В ЦИГАРЕТКАХ.

10 звичайних цигареток коштує 5 цнт.
10 ліпших цигареток коштує 10 цнт.
10 найліпших цигареток коштує 25 цнт.

А ВИ МОЖЕТЕ СКРУТИТИ СОРОК ЦИГАРЕТОК З ОДНОГО ПОЛОТНЯНОГО МІШОЧКА З НАЙЛІПШОГО ТЮТЮНУ „БУЛ ДУРГЕМ". ДІСТАТИ МОЖНА ВСЮДИ.

Пачка циґаретових паперців дає ся даром.

BLACKWELL'S DURHAM TOBACCO CO.
STOCK OWNED BY
THE AMERICAN TOBACCO COMPANY

--Григорій--
Кунашевський
Член Р. Н. Союза.

ТАНА ПРОДАЖА ШИФКАРТ.

ТЕЛЕФОН: Nr. 887. Orchard.

ОДИНОКА РУСЬКА АГЕНЦІЯ ШИФКАРТОВА В НЮ ЙОРКУ.

ВАЖНЕ! По причині конкуренції між лініями, можете від нас відїхати до Старого Краю найменшим коштом на добрих, поспішних шифах на Гамбурґ, Бремен, Ротердам і Антверпен.

Живучим подальше від Ню Йорку, заздалегідь замовляємо місця на шифах, як і наші аґенти встрічають пасажирів на стаціях (depot) в Ню Йорку. Ми стараємо ся о вигоду пасажирів, як також і про їх баґажі і нічліг.

ВИСИЛАЮ ГРОШІ ДО ВСІХ ЧАСТИЙ СЬВІТА, скоро, точно і тано. Міняю гроші на старокраєві, на американські після найвисшого курсу.

КРАЯНИ! По що йти до чужих, котрі Вас не розуміють коли можете удати ся до добре знаного, авторизованого агента і високо кавціонованої Руської Аґенції в Ню Йорку.

Хто має замір їхати до старого краю, або спровадити кого до Америки, нехай удасть ся до мене, я всім ручу за найлїпшу услугу. Прошу Пов. Членів Р. Н. Союза звернути на се увагу.

Удавайте ся особисто, листовно або по телефоні до:

G. KUNASHEVSKY, 179 East 3rd Str., New York, N. Y.

Дуже легко можна позбути ся простуди, болів в грудях та карку, коли натремо ся кілька разів добре „Pain Expeller-ом" в спосіб, поданий на картоні, в якім находить ся фляшчина. Всякий може той лік дістати за 25 центів в Америці в кождім друґсторі, але мусить пильно зважати, чи на етикеті находить ся охоронна марка: якор.

Добре, солідно і дешево

залагоджую

справи судові, нотаріяльні і військові як дипльомований доктор прав і адвокат, що тішить ся признанєм та симпатією властий і клієнтів і яко уповажнений конзулярно до протоколярного переслухування інтересованих сторін і відбирання від них присяги. Маю в посіданю численні похвальні письма, пораду уділяю безплатно.

Dr. BORYSIEWICZ,

13—25 Astor Place, двері ч. 8, Телеф. 8470 Spring
NEW YORK CITY.

Лише $1·50 місячно!

Єсли можете платити $1.50 місячно, то пішлемо Вам сейчас на кредит гарний 14-каратовий позолочуваний (gold filled) годинник о трех ковертах з писемною ґарантією на 20 літ, а також красний ланцушок і брельок.

Ціна того годинника з ланцушком і брельоком виносить $26.00. Зараз не жадаємо гроший, лиш пішліть по ілюстрований катальоґ, долучуючи марки на відповідь.

COLUMBIA WATCH CO., Dpt. R.,
403 E. 5th Str. NEW YORK, N. Y.

Тут! Процесові справи старокраєві, військові, спадкові, просьби міністеріяльні і цісарські, купно і продаж ґрунтів а також шифкарти найліпше полагодити. Наші документи, контракти, повновласти і т. п. леґалізує публичний нотар і конзуляти і длятого вони мають таку саму важність, якби були зроблені в старім краю. Земляки-християни! Уважайте ся до християн, які мають відповідне образоване і не ошукають Вас. Адреса:

Starokrajowe Generalne Biuro Informacyjne,
409 E. 5th Str., New York, N. Y.

Російсько-Американська Лінія

Найгарніщі, найбільші і найкорші пароходи, удержуючі правильний пасажирський рух поміж Росією і Америкою без пересїдання у якій посередній пристани.
Нові, двошрубові пасажирські кораблі „ЦАР", „КУРСК", „РОСІЯ".
До Ротердаму 8 днів, до Лібави 11 днів.

$33.00 — III кляса — $35.00	
$48.00 — II кляса — $50.00	
$65.00 — I кляса — $75.00	

Найблизший від'їзд кораблів з Ню Йорку:
„КУРСК" 4 го мая. — „БІРМА" 18-го мая.
„ЛІТУАНІЯ" — 1-го червня 1912
По близші подробиці просить ся звертати до наших аґентів або до ґенерального заступництва:
A. E. JOHNSON & CO. 27 BROADWAY NEW YORK, N. Y

На сплати по $1.75 місячно.

30-ть доляровий годинник на сплати по $1.75 місячно.

Пішлемо вам на 3 місяці на кредит для проби солідний і дуже гарний 14 каратовим золотом наповнений (gold filled) годинник та письменну ґаранцію на 20 літ, в знаменитым механізмом, як рівнож чудовий ланцушок і брельок, за що числимо всего лиш 30 долярів.

Пишіть по інформації залучаючи марки на пересилку катальоґа до:

American Watch Co.
343 E. 9th Str., New York, N. Y.

1	2	3
4	5	6
7	8	9

Даром $100

Розмістіть повисші числа в порожних квадратиках в той спосіб, щоби вони творили при зчисленю так в долину як і поперек разом 15. Всім тим, котрі дадуть трафні відповіди дамо кредитовий цертифікат на $100, котрі зачислимо як вплату при купні одного лота в місті Патерсом, Н. Дж., положеного кілька миль від Ню Йорку. Там є звиш 1000 фабрик. Лот коштує $200, так що заплатите лиш $100 на сплату по 5 долярів місячно.

Відповіди посилайте до:

PATERSON CITY REALTY CO.
302 Broadway, Dep. 7, New York City.

Прищі, вугри, короста,

плями а також всякого рода виклади на лици тїлі, щезають раз на все від пастильок „AKNOL". Є то внутрішнє средство, очищуюче кров зовсім, в дуже короткім часі, а як відомо всі опришцеия і з'огидження тїла походять з нечистоти крови. Не порівнуйте наших пастильок з мастями, котрі приносять поміч лише хвилево. Пастильки „Aknol" увільнять Вас раз на все — на ціле житє — від поганих прищів, korости і иних плям. Тисячі подяк, тисячі похвальних листів, тисячі вдоволених костумерів можемо представити кождої хвилї. Але се не вистарчить, о доброті пастильок „Aknol" треба самому переконати ся. Звернемо гроші до до цента єсли Вам не поможуть! Длячогож ходити з прищами та з'огидженим лицем. Пощо бути посьміховиском? Пришліть $1.50 а ми сейчас вишлемо 100 пастильок „Aknol" якраз тілько, кілько Вам потреба до очищеня Вашої крови. Не вікладайте сего на завтра. Вложіть сейчас $1.50 до коверти і вишліть реджістровано на адресу:

„Aknol Remedy Co.", Dpt. B.
330 E. 15th Str., New York, N. Y.

ЛИШ 15 ЦЕНТІВ ДЕННО!

Почисліть кілько платите денно за кари а переконаєте ся, що пересічно по 15 центів на день. Тими грішми можете легко виплатити за пару місяців гарний ровер і їздити на нім до схочу.

Даємо на сплати по 15 центів денно гарний, сильно збудований ровер разом з усякими приборами і наукою їзди.

Не шліть на разі ніяких гроший тільки марки по катальоґ і інформації.

Liberty Commercial Co.
343 E. 9th Str. New York, N. Y.

VICTOR

Фонографи на легкі сплати!

Кождий чоловік знає, що Victor-а говорича машина є найліпшим Фоноґрафом на сьвіті. Продаємо всюди по Америці на тижневі сплати по 50 центів і $1.00 після найтаншої ціни фабричної. Ми одержали 500 нових руських подвійних плит по 65 і 75 центів. Моє імя є найліпшою порукою, що кождий купуючий буде вдоволений. Пишіть до нас по ілюстрований катальоґ, який висилаємо даром. Вітворено в недїлю і вечерами.

SAUL BIRNS
117 SECOND AVE. & cor. 7-th STREET,
Dept. Ruskij, New York, N. Y.
Філія: 25 E. 14 Str.

VICTOR

Користайте з нагоди!
Тілько по $3.00 місячно. Тілько $3.00!

Кождому дамо на сплати РОВЕР, найліпшої конструкції і марки та ґарантований, сильний і тревалий. Колеса мають подвійні дуті ґуми, ручка нікльована а рама з найліпшої анґлійської стали. Пишіть сейчас по інформації, залучаючи марку на відповідь.

Adela Credit Co.
422 E. 72nd St., Dept. R. New York, N. Y.

Адвокат, оборонець, Отто Г. Дреге (християнин), приймає справи у всіляких випадках і перепроваджує їх у всіх стейтових кортах.

Otto H. Droege,
b. off. 409 E. 5th St., New York, City

Петро Ярема
РУСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

випозичає керичі на весїля, хрестини і всякі другі забави.
115 Ave. A., NEW YOR ,N.Y.
Телефон: Orchard 2568.

РОЗВЕСЕЛІТЬ СВОЮ ХАТУ.

На сплати по 10 центів денно.

Хто обовяже ся платити по 10 центів денно, сему пішлемо на кредит сей гарний, маючий сильні і чисті тони ґрамофон на плити. До ґрамофону додаємо 12 кусників руських пісень, маршів, вальсів, польок, розмов і т. п., які кождий може вибрати собі сам після катальоґу. Пишіть сейчас по катальоґ і інформації, залучаючи марки на відповідь.

ADELA CREDIT CO., DEPT. R.
422 East 72-nd Street, New York, N. Y.

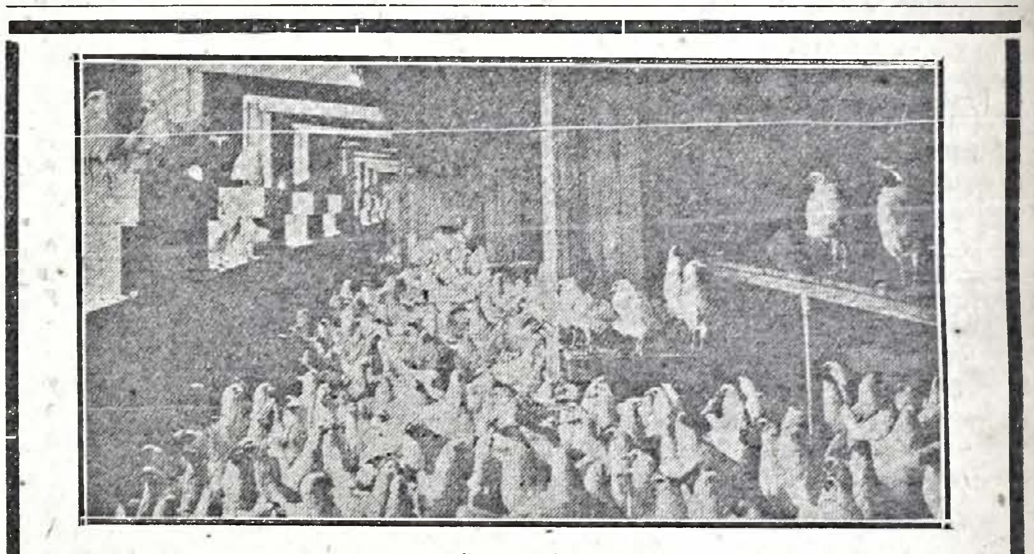
Проч зі смутком!

На виплату по 10 цнт. денно.

Наколи зобовяжете ся платити по 10 центів денно, то пішлемо Вам на кредит сей прехороший ґрамофон плитовий, враз з 12 кусниками пісень, польок, вальсів і т. д., які самі собі виберете. Пишіть по інформації і катальоґ рекордів, залучаючи марки на пересилку.

LIBERTY COMMERCIAL CO.,
Dept. Z., 343 E. 9 Str., New York, N. Y.

ШАНОВНА КОМПАНІЄ!
Так ґрамофон як і рекорди дістав я в добрім стані, за що складаю Вам сердечну подяку. Рати буду старати ся скорше сплатити, позаяк не знаю ніякої лїпшої і веселїйшої розривки, як через Ваш гарний ґрамофон. Ще раз сердечно Вам дякую. Жичливий Д. Зелінський, 142 Dale str., Muskegon, Mich.
Подібні листи одержуємо від кождого костумера.

Фарма з курми, що доставляє яйці на нюйорські і філядельфійські ринки.

Що то значить West Millville, N. J.?

Родимці! Не один з Вас читає оголошенє „The European Colonization Co.", 441 Drexel Bldg. Philadelphia, Pa., і думає, що то може бути за Вест Мілвіл? Чи там дійсно єсть так, як в оголошеню пишуть? Чи якби там закупив пять або десять акрову фарму, поліпшив би свою долю; чи ліпше би бути своїм басом, чи ліпше мати свій кусник землі, свою хату, своє молоко, свої кури, свої яйці, свої бараболі, свою капусту, своє мясо, а дотого і здорове повітре? Родимці! Ми в оголошеню нічо більше не пишемо, як лише правду. Около 50 родин зі всїх сторін Америки повірили нашому оголошеню і прибули звидїти нашу руську кольонію, і не на дармо. По збаданю кождий з них закупив, і не один з них нам сказав: а деж вже можна знайти лїпше, де можна знайти другу кольонію, щоб до неї заїхати за $1.32 в обі сторони, з великої мілїонової Філяделфії, і ще до того йдуть трени з Філяделфії до Мілвіл і з Мілвіл до Філяделфії що години; де католицькі церкви на місци, де школи висші і низші, де фабрики зі всїх сторін дивлять ся на кольонію, де рівнина, де земля суха, без каміня, де що посадите посїєте всьо Вам ся уродить, де Вам акер землї може принести чистого доходу понад $200.00, де Ваші діти можуть вам дати велику поміч, можуть робити в тутейших фабриках, а самим робити на пять або десять акровій фармі. Родимці, чи то не добра для Вас спосібність? Чи то не добре Вам перенести ся до Вест Мілвіл і бути незалежним від нікого, чути ся вільним, веселим як в старім краю? Отже хто такого хоче, нехай спішить заки добра нагода, бо від 15. мая буде ціна землї підвисшена. Теперішна ціна: пять акрів землї коштує $250.00 в другім бльоку; при головній дорозї, що йде до Мілвіл та Бриджтон, коштує $300.00. На пять акрів треба дати готівки найменше $100.00, а решту можна сплачувати малими місячними ратами. Дім о чотирох кімнатах можна побудувати від $275.00 і його також можна дістати на сплати.

Повисше споминає ся завше про місто Бриджтон. А що то за Бриджтон? Бриджтон є віддалене від кольонізаційної землї не цїлих 6 миль, і єсть 8-мим з ряду портовим містом в Злуч. Державах; має повисше 54 фабрик ріжних виробів. Родимці! Не тратьте такої доброї спосібности, лише прилучіть ся до тих 50 родин, котрі до тепер у нас закупили землю, а побудуємо велике, богате і красне руське місто.

Можете приїжджати кождого дня і оглянути сю землю, або пишіть по руськи з повним довірєм.

В нашім бюрі занимають уряди Русини. D104

The European Colonization Co.
441 Drexel Bldg, 5th & Chestnut Sts., Philadelphia, Pa.

Головний Уряд „Р. Н. С." на роки 1910—1912:

Духовний управитель:
о. Мих. Балог, R. 9, Box 8. Butler, Pa

Предсідатель:
Дмитро Капітула, McAdoo, Pa.

Місто-предсідателька:
Марія Черемшак, Trenton, N. J.

Місто-предсідатель:
Іван Мартон, Whiting, Ind.

Секретар рекордовий:
Теодозій Лабовський, Box 76, Jersey City, N. J.

Секретар фінансовий:
Семен Ядловський, Box 76, Jersey City, N. J.

Касієр:
Алексій Шаршонь, 524 Pine and Franklin St., Shamokin, Pa.

Контрольна Комісія:
о. В. Балог, Whiting, Ind.
Константин Поступак, McAdoo, Pa.
Теодозій Каськів, Newark, N. J.

Радні:
Іван Глова, Shamokin, Pa.
А. Стефанович, Ambridge, Pa.
Й. Ялечко, Ramey, Pa.
С. Маркевич, New Alexandria, Pa
В. Левчик, Elizabeth, N. J.
А. Добош, Lansford, Pa.

Орґанізатор:
Ілько Моранець, 1441 Emma Street, Chicago, Ill.

Головна Канцелярія „Р. Нар. Союза" находить ся під числом 83 Grand St., (у власнім домі) Jersey City, N. J.

ПОКВІТОВАНЯ З ВИПЛАЧЕНИХ ЗАПОМОГ З КАСИ Р. Н. СОЮЗА

Ч. 2254 КВІТ $150.00
на сто пятдесять долярів, котрі місцевий уряд отримав як похор. кошта по Василю Семрак з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
Юнґставн, О. 13-го цьвітня 1912.
Стефан Цицик.
Сьвідки:
Мих. Польницький,
Семен Чигус.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Відділ 274.
Мих. Волощак, предс.,
Теод. Волошинський, секр.

Ч. 2261 КВІТ $400.00
на чотириста долярів, котрі п. Марія Туз отримала як посмертну запомогу по мужу Івані з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
Ню Йорк, Н. Й. 1-го цьвітня 1912.
Сьвідки:
Іван Лазорчик,
Семен Корін.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Відділ 66.
Ник. Данилык, предс.,
Василь Глют, секр.

Ч. 2264 КВІТ $100.00
на сто долярів, котрі п. Аким Коцяла отримав як надзвичайну запомогу за нев. слабість з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
Витней, Па. 22-го цьвітня 1912.
Аким Коцяла.
Сьвідки:
Спірідон Горощак.
Іван Юцак.
Від місцевого Уряду Руського Нарoд. Союза в Америці. Відділ 35.
Іван Сопчишак, предс.,
Петро Квочка, секр.

Ч. 2266 КВІТ $150.00
на сто пятдесять долярів, котрі Марія Пиш отримала надзвичайну запомогу (муж в домі зумашедших) з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
Рамей, Па. 10-го цьвітня 1912.
Марія Пиш.
Сьвідки:
Нестор Ревак,
Андр. Хлопик.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Відділ 58.
Никифор Дудак, предс.,
Йосиф Ялечко, секр.

Ч. 2203 КВІТ $845.40
на вісімсот сорок пять долярів 40 цнт., котрі п. Марія Валкучак отримала як посмертну запомогу по мужу Юрию з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
Малвичо 25-го марця 1912.
Марія Валкучак.
Сьвідки:
Стефан Німець,
Іван Качмар.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Відділ 61.
Іван Мігалик, предс.
Анд. Чінґели, секр.

Ч. 2257 КВІТ $500.00
на пятсот долярів, котрі п. Марія Сенчак отримала як посмертну запомогу по мужу Івані з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
Маріон Гайтс, Па. 8-го цьвітня 1912.
Марія Сенчак.
Сьвідки:
Андр. Начей,
Ю. Сабадош.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Відділ 97.
Мих. Толико, предс.,
Йос. Сопчик, секр.

Ч. 181 КВІТ $27.00
на двадцять сім долярів, котрі п. Дмитро і Параска Іляш отримали як посмертну запомогу по сині Івані з Головної Каси Руського Молодечого Союза в Америці.
Алден Стейшен, Па 1912.
Дмитро Іляш.
Сьвідки:
Андр. Звірженський,
Прокіп Судик.
Від місцевого Уряду Руського Молодечого Союза в Америці. Відділ 72.
Іван Рішко, предс.,
Іван Петрочко, секр.

Ч. 182. КВІТ $21.00
на двадцять один долярів, котрі п. Йосиф Круліковський отримав як посмертну запомогу по сині Михайлі з Головної Каси Руського Молодечого Союза в Америці.
Джесуп, Па. 14-го цьвітня 1912.
Йосиф Круліковський.
Від місцевого Уряду Руського Молодечого Союза в Америці. Відділ 20.
Осиф Савка, предс.,
Василь Пісецко, секр.

РУХ В ВІДДІЛАХ Р. Н. СОЮЗА.

РЕЙМІ, ПА. Братство сьв. Володимира Вел., від. 58 взиває всіх своїх членів, що згідно з ухвалою братства з дня 21-го цьвітня с. р. кождий член має ся явити на дни 12-го мая с. р. о год. 8-ій рано в парафіяльній гали для відсьвяткованя 10-літного ювилею заложеня братства. О 9-ій год. всї братя з братським прапором на чолї удадуть ся до церкви на Службу Божу підчас котрої буде виголошена ювилейна проповідь, о по Службі Божій відбуде ся ювилейний мітінґ в церковній гали, де буде читати ся справоздане за цїлих десять літ. Неприсутних на обходї сего сьвята ожидає кара в сумі 1 дол. — Нищефор Дудяк, предс., Вас. Цап. кас., Йосиф Ялечко, секретар.

ВІЛІНҐ, В. ВА. Бр. сьв. Івана Хрестителя, від. 56 повідомляє всіх членів, що мітінґи тепер будуть відбувати ся в сокільскій гали, на 45 Вуд стріт кождої другої неділї по першім як і до тепер о 2. годині по полудни. Довгуючі члени мають вирівнати свої довги, бо в противнім разі будуть з братства і з Р. Н. С. виключені. Запрошує ся сьвіжих членів, котрі ще не належать до жадного Братства, щоби приступили до нашого і до Р. Н. С. Вступне тілько одного доляра, а до Союза після статута. — Михайл Пуцило.

ДЖАМАЙКА, Н. Й. Братство сьв. Юрія, від. 160, повідомляє всіх своїх членів і членкинь місцевих і позамісцевих, що Братство буде обходити памятку свого заложеня на 5-го мая, в неділю, о 2-ій годині по полудни; кождий член і членкиня мусить безусловно явити ся на час на гали підчислом 89 Ракавей Ровд і Бівер стріт, Джемейка. Неявивший ся член чи членкиня заплатить 1 дол., кари а урядник подвійно. — Стефан Чопек, заст. предс., А. Ставничий, кас., Стефан Самборський, секр.

КОТСВІЛ, ПА. Братство Сош. сьв. Духа, від. 248 подає до відома місцевим і позамісцевим членам, що дня 12. мая відбуде ся квартальний мітінґ, на котрім кождий член мусить ся явити, бо суть важні справи до полагодженя. Довгуючі члени мають вирівнати свої довги, бо в противнім разі зістануть виключені з Братства і Р. Н. Союза. Контрольна комісія має вперед сконтрольовати книжки і касу як статут приписує. Початок цїв до другої по полудни в гали Федька Коболянського, коло церкви, 105 Гібзон стр. — В. Струш, предс., П. Псуй, секр.

ПОДЯКА.

Складаю сердечну подяку Гол. Урядови Р. Н. Союза і місцевому відділови 237 за сто (100) дол. підмоги, котрі я одержав по причині моєї невилічимої слабости. Най Господь Бог дасть всім членам Р. Н. Союза кріпке здоровлє та Многая літ. А наш Р. Н. Союз най ся розвиває як та красна весна.
Іван Саноцкий,
Честер, Па.